

NL

Proud partners

pic / PRAVO ZA DRUŽBO
IN NARAVO

Štoparski vodnik po varstvu okolja

Varstvo okolja in narave je v največji meri stvar srčnosti, poguma in prizadevanja. Ko imamo to v žepu, pa se srečamo z goro predpisov in pravil, o katerih praviloma nič ne vemo, vse pa zgloda precej zapleteno. Pomoč odvetnika bi utegnila priti prav, ampak kje je denar za to?

BREZ PANIKE!

Pred vami je priročnik, ki bo odgovoril na vaša vprašanja, kako se lotiti reševanja okolja in narave. Na avanturo se odpravite kot štoparica ali štopar, in ko se boste orientirali po pokrajini okoljskih zagonek, lahko prosite za pravni nasvet tudi [Zeleno svetovalnico](#) ter krenete v akcijo. Vsako dejanje šteje!

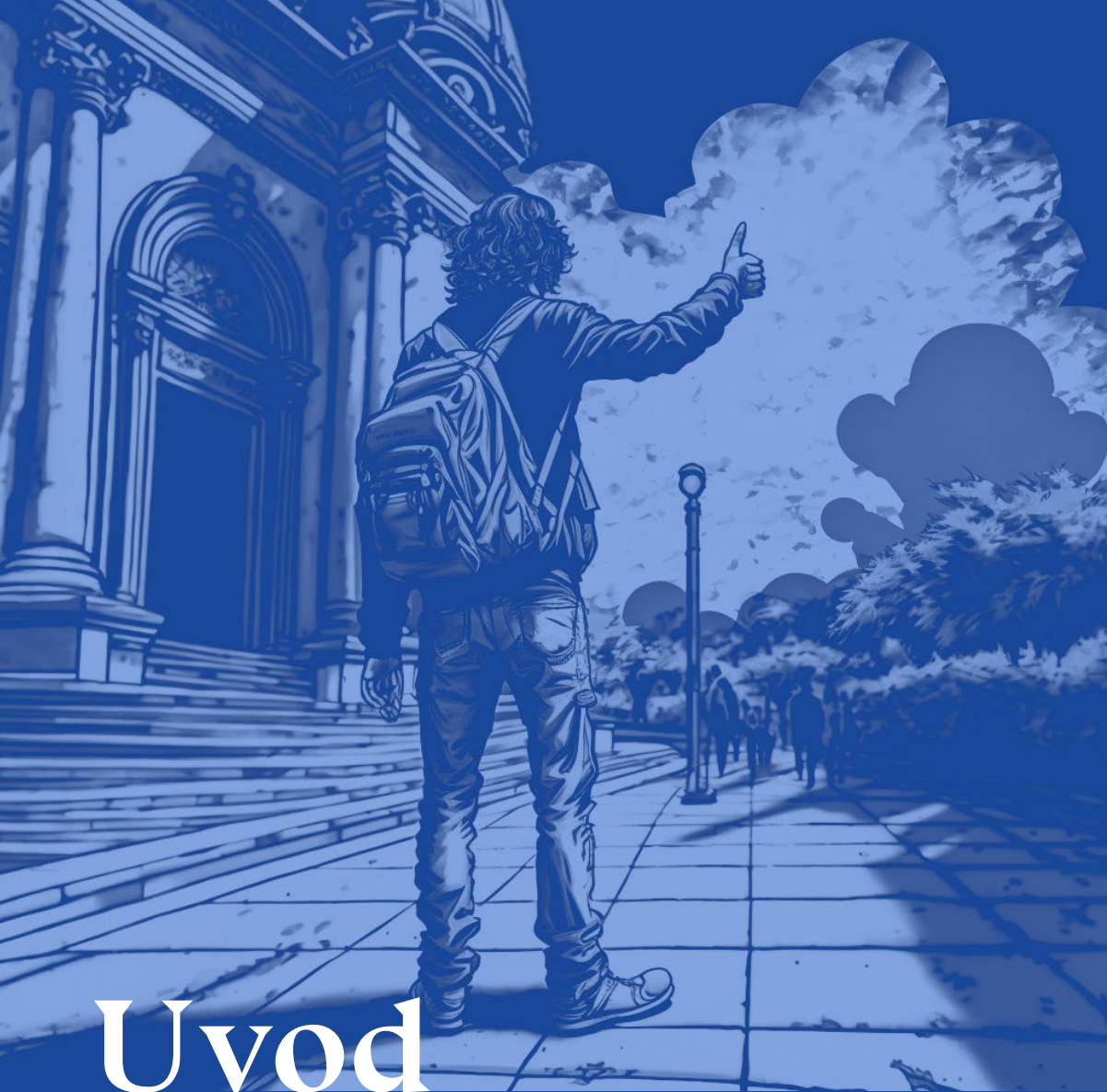
Kazalo

	Uvod	1
1	Kaj je treba vedeti o varstvu okolja?	4
2	Kdo skrbi za okolje?	10
3	Kdaj postanemo zaskrbljeni?	13
4	Kaj lahko najprej naredimo?	15
	4.1 Pridobivanje informacij	16
	4.2. Prijava inšpekciji	17
	4.3. Kazenska ovadba	20
	4.4. Okoljska škoda	21
	4.5. Pobuda Varuhu človekovih pravic	23
	4.6 Zelena svetovalnica	24
	4.7. Vključitev v postopke	25
5	Kako lahko vplivamo na sistemske spremembe?	28
	5.1. Strateški dokumenti in predpisi	29
	5.2. Postopki prostorskega načrtovanja: DPN, OPN, OPPN, Lokacijska preveritev	31
	5.3. Oblikovanje civilne iniciative	39
	5.4. Ljudska iniciativa, referendum in zbori občanov na državni in lokalni ravni	40
6	Ko neka dejavnost ogroža našo pravico do zdravega okolja	43
7	Ko se pripravlja nekaj škodljivega, postanemo specialisti za upravni postopek	47

7.1.	Celovita presoja vplivov na okolje (CPVO)	50
7.2.	Okoljevarstveno soglasje in presoja vplivov na okolje (PVO)	54
7.3.	Okoljevarstveno dovoljenje	57
7.4.	Integralno gradbeno dovoljenje	59
7.5.	Gradbeno dovoljenje	62
7.6.	Naravovarstveno soglasje in dovoljenje	66
7.7.	Prevlada javne koristi	68
8	Kdaj greste lahko na Upravno sodišče?	74
9	Kdaj greste lahko na splošno sodišče (civilnopravni zahtevki)?	78
10	Kdaj se lahko obrnete na Ustavno sodišče?	83
11	Kakšne pravice imate v primeru okoljske škode?	86
12	Kdaj je lahko neposredna demokracija učinkovita?	89
13	Kam se še lahko obrnete, če v državi ne morete rešiti problema?	93
14	Kako pripravimo argumente v postopkih?	97
15	Kako pa je s stroški v postopkih?	102
16	Nevladne organizacije s statusom delovanja v javnem interesu	105
	Nasvidenje in hvala za vse ribe!	108

Uvod

Štoparski vodnik po varstvu okolja je namenjen vsem. Vsem vam, ki živite v našem skupnem življenjskem okolju in želite poskrbeti za svoje zdravje, ali zdravje koga drugega, ali za naravo in katerikoli njen sestavni del. Vsem, ki želite ohraniti čisto in zdravo, pa tudi lepo domače in širše okolje, v katerega se boste z veseljem vračali in v katerem bodo lahko uživali tudi vaši potomci.

Vodnik predstavlja zbirko in enostavno predstavitev postopkov sodelovanja javnosti, preko katerih lahko vplivate na odločanje o vašem okolju in poskrbite zase ali druge ljudi in tudi za druga živa bitja ter naravo nasploh. Pravo okolja je zapletena veda, ki potrebuje zelo velik časovni vložek, zato smo za vas ustvarili nekaj, kar vam bo, upamo, prihranilo čim več časa.

Učinkovito varstvo svojega življenjskega okolja mora biti dostopno vsem. Pravice so le besede na papirju, če ljudje zanje ne vedo, ali jih ne znajo ali ne morejo uveljaviti v dejanskem življenju. Zato smo vaše pravice in možnosti v upravnih in sodnih zadevah predstavili na način, ki ga lahko vsak razume in v praksi uporabi.

Štoparski vodnik po varstvu okolja je živ dokument, ki ga bomo sproti dopolnjevali in posodabljali, tudi na vašo pobudo. Zato nam lahko v primeru, da v kazalu ne najdete vsebine, ki vas zanima, pa tudi, kadar potrebujete dodatno pomoč ali razlago zaradi zapletenosti vašega primera, pišete na brezplačno in neodvisno [Zeleno svetovalnico](#).

Vodnik ne bi nastal brez podpore Nizozemskega veleposlaništva v Sloveniji, kateremu se zahvaljujemo za podporo.

LEGENDA:

NVO

Civilna iniciativa

Posameznica/posameznik

V tekstu boste ob posameznih odstavkih našli ikone, ki vam bodo olajšale iskanje informacij o tem, kaj lahko storite pri posameznem okoljskem problemu kot NVO (nevladna organizacija), CI (civilna iniciativa) ali kot fizična posameznica ali posameznik.

NEKAJ MALEGA O PIC:

Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja ali na kratko **PIC** je vodilna nevladna organizacija na področju pravnega varstva okolja v Sloveniji in ima pridobljen status delovanja v javnem interesu na področju varstva okolja.

V okviru naših prizadevanj za varstvo okolja, ohranjanje narave, urejanja in poseganja v prostor ter na področju podnebnih sprememb smo do trenut-

pic

ka izdaje tega vodnika, posameznicam ter posameznikom, nevladnim organizacijam in civilnim iniciativam nudili več kot 3100 ur ali 387 delovnih dni brezplačnih pravnih svetovanj, tako v okviru [Zelene svetovalnice kot Zagovornikov okolja](#), ki so vzpostavljeni na podlagi naše iniciative.

**Kaj je treba
vedeti o varstvu
okolja?**

V tem poglavju vam predstavljamo mini pregled domačega in mednarodnega okoljskega prava. Zavedati se je treba, da je okoljsko pravo zapleteno in prepleteno s številnimi drugimi področji vsakodnevnega življenja in je reševanje konkretnih problemov zato težavno. Kljub temu pa, da ne bo strahu – **za vas smo izvlekli vse, kar je bistvenega v kasnejših poglavjih**, to poglavje pa naj služi zgolj temu, da se lahko orientirate, sami najdete predpis in si pogledate še kaj več, če vas bo to zanimalo.

Ustava Republike Slovenije

V Sloveniji je krovni pravni dokument, iz katerega izhajajo vsi drugi zakoni in predpisi, [Ustava Republike Slovenije](#). Ustava določa, da ima vsak v skladu z zakonom pravico do zdravega življenjskega okolja, kar zagotavlja država preko določanja pogojev delovanja gospodarskih in drugih dejavnosti z zakoni. Ustava prav tako določa, da mora biti način in pridobivanja in uživanja lastni-

ne v zakonih določen tako, da je zagotovljena njena gospodarska, socialna in ekološka funkcija. Vsak pa ima tudi pravico do čiste pitne vode.

Zakonodaja

Na podlagi Ustave varstvo okolja pokriva **široka paleta** obsežnih zakonov z različnih področij, najpomembnejši pa so Zakon o varstvu okolja ([ZVO-2](#)), Zakon o ohranjanju narave ([ZON](#)), Zakon o urejanju prostora ([ZUreP-3](#)), Gradbeni zakon ([GZ-1](#)) in Zakon o vodah ([ZV-1](#)). Navedeni predpisi vključujejo večino najbolj pomembnih postopkov povezanih z varstvom okolja in poseganja v prostor ter upravljanja z okoljem oziroma prostorom, v katerem živimo. Krovnega zakona s področja podnebja v Sloveniji zaenkrat še nimamo, državne obveznosti na področju prilagajanja in blaženja podnebnih sprememb določa predvsem evropska zakonodaja. Pomembni pa so še drugi zakoni, kot npr. Zakon o gozdovih, Zakon o kemikalijah, Zakon o varstvu podzemnih jam,

Zakon o rudarstvu, Zakon o kmetijskih zemljiščih in drugi. Vse domače predpise najdemo na Pravno-informacijskem sistemu ([PIS](#)).

Mednarodno pravo

Slovenijo zavezuje tudi mednarodno okoljsko pravo, vključno z mednarodnimi pogodbami, katerih pogodbenica je. Med pomembnejšimi so:

* Konvencija o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah ali t.i. [Aarhuška konvencija](#), ki vzpostavlja osnovne pravice javnosti do sodelovanja v okoljskih zadevah in pravnega varstva ter se uporablja tako v okviru nacionalnih, kot tudi EU zadev, ki se tičejo okolja in je tako na tak ali drugačen način pomembna za vsak postopek, opisan v tem vodniku;

- * [Konvencija o čezmejni presoji vplivov na okolje](#), ki zahteva od držav ukrepe za preprečevanje, zmanjšanje in nadzorovanje škodljivih čezmejnih vplivov, zaradi česar morajo biti za načrtovane dejavnosti izvedene ustrezne presoje vplivov na okolje;
- * [Konvencija o biološki raznovrstnosti](#), ki se osredotoča na trajnostno varovanje in uporabo ekosistemov, vrst in genskega materiala;

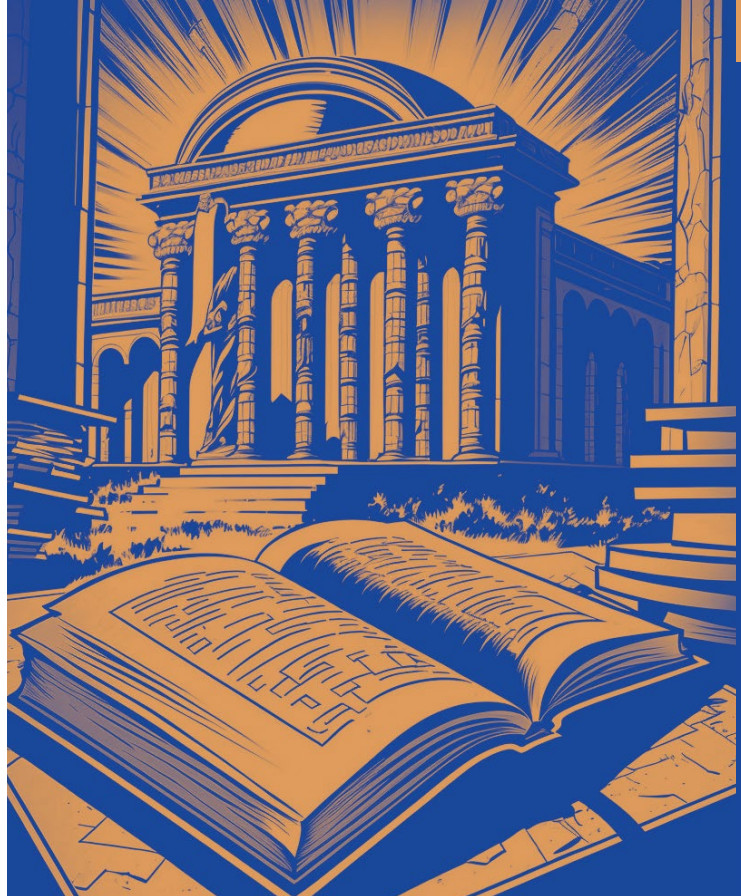
* Okvirna konvencija Združenih narodov o podnebnih spremembah in na podlagi konvencije sprejet Pariški sporazum, ki določa krovni cilj ohranjanja dviga globalne temperature za 1.5 °C.

Druge pomembne mednarodne pogodbe ter njihovo okvirno vsebino najdete v naši spletni E-knjižnici.

Pomembno je tudi mednarodno običajno okoljsko pravo, vključno z vsemi temeljnimi načeli mednarodnega okoljskega prava: načelo preprečevanja okoljske škode, načelo skupnih, a različnih odgovornosti, previdnostno načelo, načelo onesnaževalec plača, načelo medgeneracijske pravičnosti ter načelo trajnostnega razvoja.

Pravo Evropske unije

Ob pristopu k EU smo del izvrševanja suverenih pravic, vključno glede določanja pravnih pravil na nekaterih področjih prenesli na institucije EU. Okoljsko pravo EU v najširšem

smislu po količini presega vse ostale zvrsti prava, sprejetega na ravni EU. Predvsem so to direktive, ki jih morajo države članice prenesti v svoj pravni red, in uredbe, ki se neposredno uporabljajo in veljajo za vse prebivalce držav članic EU.

Med bistvenimi predpisi EU, ki imajo neposreden vpliv tudi na postopke, obrazložene v tem priročniku, so vsaj:

- * Pogodba o delovanju EU;
- * Direktiva o presoji vplivov načrtov in programov na okolje (t.i. SEA direktiva);

- * Direktiva o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje (t.i. [EIA direktiva](#));
- * Direktiva o odgovornosti za okoljsko škodo (t.i. [ELD direktiva](#));
- * Direktiva o industrijskih emisijah (t.i. [IED direktiva](#));
- * Direktiva o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (t.i. [Habitatna direktiva](#));
- * Direktiva o ohranjanju prostoživečih ptic (t.i. [Ptičja direktiva](#));
- * Direktiva o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike (t.i. [Okvirna vodna direktiva](#));
- * Direktiva o obvladovanju nevarnosti večjih nesreč, v kate-

re so vključene nevarne snovi (t.i. [Seveso direktiva](#))

Kratko predstavitev vsake izmed naštetih direktiv najdete v naši [E-knjižnici](#), sicer pa predpise EU (tudi v slovenskem jeziku) najdete na portalu [EUR-Lex](#).

Strateški načrti

Strateški načrti niso pravno zavezujoči dokumenti, kažejo pa smer nadaljnjega razvoja varstva okolja, za katero so se odločevalci odločili.

Tako imamo že na ravni EU več načrtov in strategij (npr. [Splošni okoljski akcijski program do 2030](#), [Strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030](#), [Strategije EU za tla do leta 2030](#), [Akcijski načrt EU: Naproti ničelnemu onesnaževanju zraka, vode in tal](#)).

Za Slovenijo imamo sprejet [Nacionalni program varstva okolja do leta 2030](#). Vsi ti strateški dokumenti se sprejemajo na podlagi spremljanja

stanja okolja, ki ga na EU ravni zagotavlja Evropska okoljska agencija, za Slovenijo pa poročila o stanju okolja pripravlja ARSO ([zadnje poročilo o stanju okolja iz leta 2022](#)).

2

**Kdo skrbi
za okolje?**

Prva, na katero pomislimo, ko govorimo o varstvu našega okolja, je **država**. Pravico vsakogar do zdravega življenjskega okolja mora po Ustavi zagotavljati država, ki varuje svoje prebivalke in prebivalce, ter ščiti javne interese.

Država izvršuje svojo dolžnost preko številnih institucij in organov, od ministrstev, do organov v njihovi sestavi (Agencija RS za okolje, Inšpektorat RS za okolje in prostor, Geodetska uprava RS, Uprava RS za jedrsko varnost, Direkcija RS za vode) ter številnih drugih javnih institucij, kot je npr. Zavod RS za varstvo narave. Država skrbi za vse od snovanj politik in predpisov, ki se večinoma odvijajo na ministrstvu, do nadzora nad izvajanjem predpisov, za kar skrbijo strokovne institucije, med katerimi so tudi inšpekcijske službe. Ministrstvo (in njegove upravne enote) pa tudi odloča v postopkih različnih dovoljenj.

Država in njeni aparati pa včasih **niso dovolj** za varstvo okolja. Pogos-

to so podvrženi aktualni politični volji, ki stremi bolj za kratkoročnimi družbenimi interesi, kot je gospodarska rast.

Zato ima posebne pristojnosti na področja varstva okolja Varuh človekovih pravic, na katerega je moč nasloviti pobude, ki jih nato Varuh po lastni presoji obravnava. Na nepravilnosti lahko predvsem opozori druge državne institucije, ki ne izpolnjujejo svojih obveznosti.

Vsekakor pa za okolje, še posebej v konkretnih primerih, skrbi **civilna družba**. Poznamo različne oblike angažmaja civilne družbe, ki so različno pravno urejeni. Civilna družba (in še posebej nevladne organizacije) imajo poseben status tako v mednarodnem okoljskem pravu (in specifično Aarhuski konvenciji), kot v pravu EU in nacionalnih zakonih. Moč civilne družbe pa je lahko velika tudi v okviru lokalne samouprave.

Okolje lahko varujemo kot **posameznice in posamezniki** , **nevladne**

organizacije 🏠 s posebnim statusom **delovanja v javnem interesu** na področju varstva okolja, ohranjanja narave ali urejanja prostora, v obliki društev, zasebnih zavodov ter ustanov, ter 🧑🏻🧑🏻🧑🏻 **civilne iniciative**, ki vključujejo skupino ljudi in jim je v nekaterih okoljskih postopkih ob pogoju vključitve zadostnega števila ljudi omogočeno sodelovanje v postopkih (tako kot je pod drugimi pogoji to omogočeno posameznim osebam ter nevladnim organizacijam – več o tem pa kasneje).

Nikoli ne smete pozabiti, da neuspeh države ali njenih institucij v konkretnem okoljskem primeru **ne pomeni konca prizadevanj**. V kolikor menite, da država ali druga zasebna ali pravna oseba kršijo veljavne okoljske predpise – skratka delujejo nezakonito, imate na podlagi tehtnih argumentih v okviru vnaprej zakonsko določenih pogojev in pravil na voljo ustrezne upravne ali sodne postopke. V okviru teh postopkov različni organi in sodna veja oblasti nadzirajo tako državo, kot

druge fizične in pravne osebe. Zato-
rej so tudi **nadzorni organi** in **sodišča** del tistih, ki skrbijo za okolje.

3

**Kdaj postanemo
zaskrbljeni?**

Obstajajo številni primeri, zaradi katerih postanete zaskrbljeni glede stanja v vašem okolju. Med najbolj nazornimi so izpusti ali t.i. **emisije snovi v zrak, v tla ali vode**, preko dima, hrupa, prahu, odtokov, odlaganja odpadkov in smiselno podobnih dejavnikov. To že samo po sebi vzbuja občutek nelagodja, še posebej, če nismo **vnaprej seznanjeni** z dejavnostjo, iz katere izvirajo emisije in vplivi teh emisij na okolje in naše zdravje.

V kolikor pa ugotovite, da navedene dejavnosti, ki obremenjujejo okolje, niso izvajane **v skladu z veljavnimi predpisi** in pogoji delovanja ali da nadzor nad tovrstnim delovanjem ni ustrezen in da država ne opravlja dobro svojih dolžnosti, postanete še bolj zaskrbljeni. Še posebej, če vam pristojni organi zatrjujejo, da je v okolju vse v redu in v skladu s predpisi.

Nadalje vas lahko zaskrbi kadar izveste, da se bo v vaši neposredni ali širši okolici **gradilo** ali na drug način **posegalo v prostor**. Tovrstni posegi

vključujejo gradnjo cest, železnic, hidroelektrarn, stanovanjskih blokov, tovarn, nakupovalnih centrov, čistilnih naprav, kanalizacije in marsičesa drugega. Zanima vas, kako bo poseg vplival na vaše bivanje in na okolje in ali boste čutili posledice morebitnih novih dejavnosti v vaši okolici.

Obstajajo tudi drugi primeri, ki vas lahko še posebej skrbijo. Med te spadajo **okoljske nesreče**, kot je požar na odlagališču odpadkov, razlitje strupenih snovi po cesti, izliv gnojil v reko, potok ali jezero.

4

**Kaj lahko najprej
naredimo?**

4.1. Pridobivanje informacij

Prvi korak, ko se znajdete v okoljskem problemu, je, da pridobite **čim več informacij**.

V Sloveniji oblast zavezuje Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (**ZDIJZ**), da vsakomur (tudi pravni osebi zasebnega prava) posreduje informacije javnega značaja od **katerkoli državne institucije ali pravne osebe, nad katero ima prevladujoč vpliv država ali samoupravna lokalna skupnost** (občina). Prevladujoč vpliv v praksi pomeni, da je država ali občina ustanovitelj ali pa, v primeru zasebnega podjetja, večinski lastnik zasebnega podjetja, ali lahko imenuje več kot polovico poslovodnega ali nadzornega organa le-tega.

Vsak lahko informacijo javnega značaja zahteva zelo enostavno – državni instituciji ali drugi pravni osebi oz. zavezancu za posredovanje javnih informacij posredujemo **pisno (po redni ali elektronski pošti) zahtevo**, v kateri zapiše, da na podlagi

ZDIJZ zahteva pridobitev **konkretno določenega dokumenta** (ali dokumentov), za katerega meni, da je okoljske narave.

***Primeri** tega so okoljevarstvena soglasja in dovoljenja, gradbena dovoljenja, strokovne podlage v postopkih izdaje okoljskih dovoljenj, pa tudi morebitna gradiva in analize v postopkih priprave novih predpisov in tako dalje, vse, kar je dostopno v obliki dokumenta. Organu lahko zastavi tudi vprašanje, če se nanaša na informacijo, ki jo organ ima, če se ne nanaša le na notranje delovanje organa.*

V kolikor organ ne razpolaga z dokumentom ali informacijo, vam tega ni dolžan posredovati, a vas mora o tem obvestiti **v treh dneh** od posredovanja zahteve. V kolikor z dokumentom razpolaga, pa vam ga je dolžan posredovati **v 20 delovnih dneh** (govorimo torej o vsaj 28 dneh oziroma enemu mesecu) **od dneva vaše zahteve**, razen če vas pred potekom roka obvesti, da bo posredovanje dokumentacije iz utemeljenih razlogov potekalo več časa. V tem primeru se lahko rok podaljša še za največ dodatnih 30 delovnih dni.

Organ ali druga pravna oseba, ki jo zavezuje ZDIJZ, lahko zahtevo zavrne, če z dokumentom ne razpolaga, če drug zakon predpisuje, da ta dokument ali informacija ne sme biti posredovan javnosti (na področju okolja to načeloma ne pride v poštev), kadar gre npr. za osebne podatke, poslovne skrivnosti, zaupne davčne podatke, podatke zbrane v fazi kazenskega pregona in druge informacije. Nekateri podatki

so kljub splošni prepovedi lahko posredovani javnosti, če je **javni interes razkritja močnejši** od javnega interesa ali interesa drugih oseb za omejitev dostopa večji. Pristojni zavezanec je prav tako dolžan takrat, kadar je to mogoče, **zabrisati občutljive podatke v dokumentih** in te posredovati javnosti.

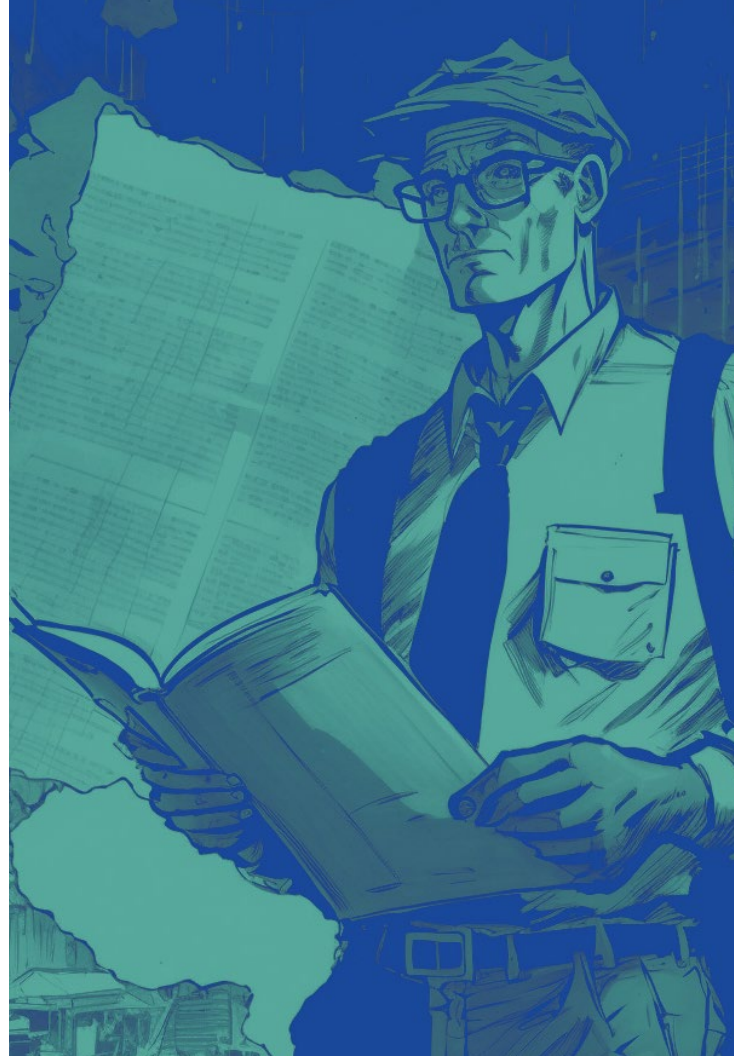
V kolikor zavezanec na zahtevo ne odgovori v roku 20 delovnih dni ali po vašem mnenju neupravičeno zavrne zahtevo za dostop do informacij javnega značaja, imate na voljo pritožbo [Informacijskemu pooblaščenцу](#), ki skrbi za zakonito izvajanje ZDIJZ. Obrazec za pritožbo najdete na spletni strani pooblaščenca.

4.2. Prijava inšpekciji

Ko ugotovite ali domnevate, da se določena dejavnost v okolju ali na sosednjih zemljiščih ali na zemljišču, ki ima vpliv na vašega in vaše bivanje, izvaja na nezakonit način, imate na voljo **prijava inšpekciji**.

V Sloveniji je za izvajanje nadzora nad spoštovanjem in izvrševanjem predpisov s področja varstva okolja in ohranjanja narave, geodetske dejavnosti, upravljanja voda, industrijskega onesnaževanja, genetsko spremenjenih organizmov, urejanja prostora in naselij, graditve objektov in izvedbe gradbenih konstrukcij in izpolnjevanja bistvenih zahtev za objekte pristojen [Inšpektorat za okolje in prostor \(IRSOP\)](#). Pri tem je pomembno izpostaviti tudi, da je glede posameznih ravnanj lahko pristojen tudi drug inšpektorat, npr. [Inšpektorat za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo](#), ki je pristojen za izvajanja nadzora nad izvrševanjem predpisov s področja kmetijstva, kar vključuje tudi gnojenje in vsa ravnanja povezana s kmetijsko dejavnostjo, ali [Inšpektorat za energetiko in rudarstvo](#), ki je pristojen za kršitve po Zakonu o rudarstvu, ki ureja koriščenje mineralnih snovi iz tal.

Ob prijavi priporočamo, da upoštevate naslednje napotke.

- 1 Pred oddajo prijave zberite **čim več dokazil** – takšnih, ki jih lahko zberete sami (amaterska merjenja hrupa, snemanje izpustov itd.), pa tudi takšnih, ki jih lahko pridobite na podlagi ZDIJZ (glej 4.1.). V kolikor ste se znašli v zatečenem stanju, je smiselno razmisliti tudi o akreditiranih izvajalcih meritev izpustov v tla, vode in zrak (vključno s hrupom), ki jih lahko najdete na državnih spletnih straneh ali prosite za seznam neposredno na MOP ali ARSO, ki pa jih je potrebno

plačati. Zato v prvi fazi vaših pri-
zadevanj odsvetujemo takojšnje
investiranje v izvajanje meritev,
to naj temelji na argumentih, ki že
jasno kažejo, da v okolju prihaja
do kršitev predpisov.

2 V prijavi zahtevajte, da vas In-
špektorat obvesti o predvidenem
datumu ogleda, da vam posredu-
je morebiten zapisnik o ogledu
ter da vam sporoči, kateri ukrepi
so bili izvedeni. Prijavo lahko od-
date anonimno ali v njej sporo-
čite svoje kontaktne podatke
– če podatkov ne sporočite, vas
Inšpektorat ne more obvestiti o
prej omenjenih zadevah.

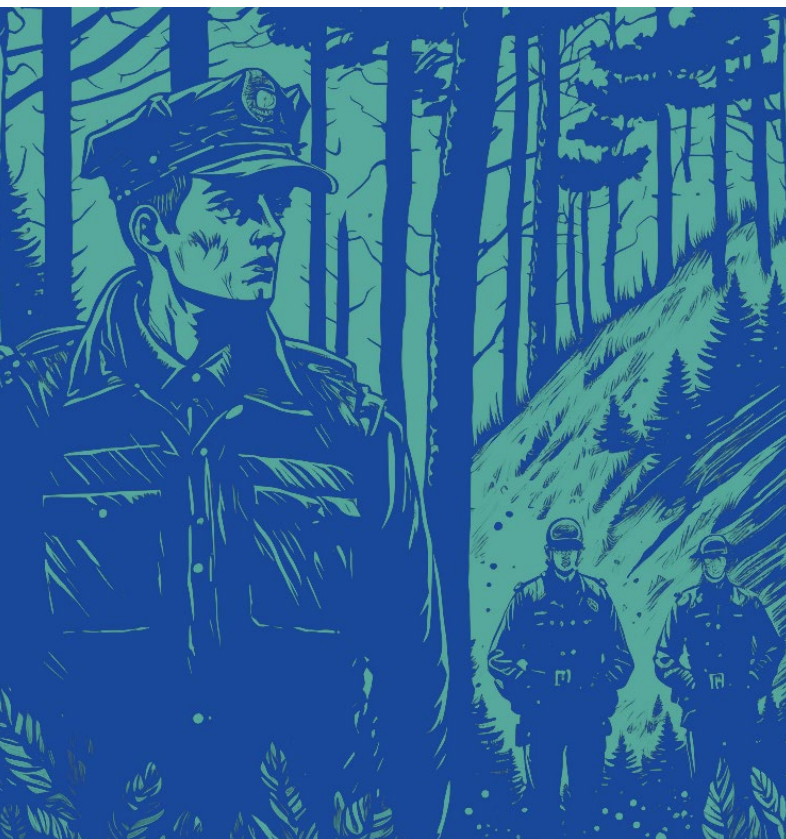
3 V kolikor je Inšpektorat neodzi-
ven (po začetnem obvestilu, da
je prejel vašo prijavo), priporoča-
mo, da se ponovno obrnete na In-
špekcijo, sprva z zahtevkom po
informacijah javnega značaja in
zahtevate zapisnik o ogledu po
prijavi. Če ga ne boste dobili (ker
morda še niso obravnavali vaše
zadeve), jim še enkrat pišite s

prošnjo, da vas v skladu z [Uredbo
o upravnem poslovanju](#) obvesti-
jo, pod katero številko se zadeva
obravnavava in kdaj, glede na načrt
dela organa, predvidoma bo na
vrsti in naj se zadeva čim prejo
obravnavava, ker se kršitev nada-
ljuje. Če tudi na to ne boste dobili
odgovora, se obrnite na [Upravno
inšpekcijo](#) in [Inšpekcijski svet](#) ter
predstavite situacijo in prosite, da
ukrepajo po svojih pristojnostih.

4 Če gre za okoljski problem šir-
šega obsega predlagajte tudi
drugim osebe, na katere proble-
matika vpliva, da podajo prijavo.
IRSOP razpolaga z omejenimi
kapacitetami in ima tudi vnaprej
določene [prioritete delovanja](#).
Zato je koristno, še posebej če
je vaša prijava uvrščena v nižjo
prioriteto, da se z več prijavi
obravnavava prednostno.

4.3. Kazenska ovadba

V kolikor ocenite, da nekdo v okolju povzroča večjo škodo ali onesnaževanje, gre morda tudi za kaznivo dejanje zoper okolje. Tedaj lahko podate kazensko ovadbo Policiji ali Državnemu tožilstvu. Ta korak je neodvisen od prijave Inšpektoratu in ga lahko storite kadarkoli. Kljub obveznosti policije, da razišče prijavo, pa je za resno raziskovanje dejanskega stanja in iskanja dokazov, pomembno, da že ob prijavi le to čim bolj podprete z argumenti in dokazili, slikami, posnetki in vsem, kar lahko pridobite.

Okoljska kazniva dejanja so opredeljena v 32. poglavju Kazenskega zakonika (KZ-1)- kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine, in so:

- * obremenjevanje in uničevanje okolja,
- * onesnaženje morja in voda s plovili,
- * protipravno ravnanje z jedrskimi ali drugimi nevarnimi radioaktivnimi snovmi,
- * onesnaženje pitne vode,
- * onesnaženje živil ali krme,
- * protipravno zavzetje nepremičnine,
- * uničenje nasadov s škodljivo snovjo,
- * uničevanje gozdov,
- * mučenje živali,

- * nezakonit lov,
- * nezakoniti ribolov,
- * nezakonito ravnanje z zaščitnimi živalmi in rastlinami,
- * prenašanje kužnih bolezni pri živalih in rastlinah,
- * izdelovanje škodljivih zdravil za zdravljenje živali,
- * nevestna veterinarska pomoč.

Vendar pa je področje okoljske kriminalitete v Sloveniji relativno nerazvito in večina kaznivih dejanj ostaja nepreiskanih, tudi če pridejo do sodišča, pa so pogosto neobsojena. Zato je bila ustanovljena posebna skupina na Policiji, ki se ukvarja izključno z okoljsko kriminaliteto in pričakujemo izboljšanje stanja.

4.4. Okoljska škoda

Okoljska škoda je poseben pravni institut, ki je edini, ki obravnava škodo, povzročeno naravi, ne da bi pri tem šlo za morebitna odškodninska upravičenja, ki bi izhajala iz lastnine. Gre za večjo škodo, povzročeno posebnim delom okolja, ki škoduje:

- * **zavarovanim vrstam**, njihovim habitatom in habitatnim tipom, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju: gre za škodo, ki ima večji škodljivi vpliv za doseganje ali ohranjanje njihovega ugodnega stanja in je bila ta povzročena namenoma ali iz malomarnosti;

* **vodi**: gre za škodo, ki povzroči poslabšanje ekološkega ali kemijskega stanja površinskih voda, kemijskega stanja podzemnih voda, ekološkega potenciala močno preoblikovanih vodnih teles površinskih voda, količinskega stanja podzemnih voda za en ali več kakovostnih razredov ali poslabšanje razreda kakovosti enega ali več elementov kakovosti ekološkega stanja površinskih voda brez poslabšanja ekološkega stanja; gre za škodo, ki jo povzročijo nosilci določenih dejavnosti, ne glede na krivdo;

* **tlom**: gre za onesnaženje tal, ki predstavlja znatno nevarnost škodljivih vplivov na zdravje ljudi zaradi neposrednega ali posrednega vnosa snovi, zmesi, organizmov ali mikroorganizmov, v ali pod tla ali takega vnosa snovi ali zmesi, ki povzroči preseganje kritične ali opozorilne vrednosti nevarnih snovi v tleh,

če pri določenih vrstah rabe tal obstaja verjetnost škodljivih učinkov ali vplivov na zdravje človeka; tudi v primeru te škode le, če jo povzročijo nosilci določenih dejavnosti, ne glede na krivdo.

NI pa vsaka škoda, povzročena navedenim delom narave, okoljska škoda. Predvsem gre za resno škodo, ki pomembno vpliva na stanje teh naravnih delov, prav tako pa po zakonu ne gre za okoljsko škodo, če je ta povzročena iz razpršenih virov onesnaževanja (več onesnaževalcev), razen, če se da točno ugotoviti odgovornost posameznega.

Pravna ali fizična oseba, ki je zaradi nastanka okoljske škode prizadeta ali bi bila lahko prizadeta, nevladna organizacija s statusom delovanja v javnem interesu na področju varstva okolja in civilna iniciativa imajo pravico, ne samo, da ministrstvo o nastanku škode obvestijo pristojno ministrstvo za okolje, temveč, da zahtevajota, da to ukrepa v skla-

du z določili Zakona o varstvu okolja (ZVO-2) – to je ugotovi nastanek škode in odredi sanacijske ukrepe, ki jih mora izvesti ali plačati povzročitelj. Več informacij o pravicah, ki jih imajo nevladna organizacija s statusom delovanja v javnem interesu , civilna iniciativa z najmanj 200 polnoletnimi fizičnimi osebami , ter pravna ali fizična oseba , lahko preberete **v točki 12.**

4.5. Pobuda Varuhu človekovih pravic

Varuhu človekovih pravic, ki je pristojen tudi za varstvo okolja oz. varstvo pravice do zdravega življenjskega okolja, lahko posredujete **vaš opis okoljskega problema** v obliki pobude. Poseben obrazec za posredovanje pobude (ki ga ni nujno uporabiti) najdete tukaj. Varuh anonimnih pobud ne obravnava. Pobude so namenjene in primerne predvsem za fizične osebe in civilne iniciative .

Postopek obravnavanja pobude je neformalen in brezplačen. Pobudo lahko vložite tudi namesto koga drugega, s soglasjem te osebe. Ko Varuh prejme pobudo:

- * vam sporoči ali bo pobudo obravnaval,
- * vas pokliče, da jo po potrebi dopolnite ALI
- * vam sporoči, da je ne bo obravnaval in navede razloge,
- * vas napoti, da uporabite še neizkoriščene pritožbene poti,
- * naredi poizvedbo pri organu, ki naj bi storil kršitev vaše pravice (in čaka na odgovor),
- * naredi poizvedbe še pri drugih organih, ki bi lahko kaj storili za rešitev vašega primera, pa niso,
- * vas obvešča o poteku obravnave.

Varuh pa pobude ne bo obravnaval:

- * če ugotovi, da ne gre za kršitev človekovih pravic ali temeljnih svoboščin ali za drugo nepravilnost,
- * če je vloga nepopolna in je kot pobudnik tudi po opozorilu ne dopolnite,
- * če je zadeva v postopku pred pravosodnimi organi, razen če gre za primere neupravičenega zavlačevanja postopka ali očitne zlorabe oblasti,
- * če zadevo obravnava preiskovalna komisija državnega zbora,
- * če niso bila izčrpana vsa redna in izredna pravna sredstva, razen v nekaterih primerih,
- * če je od dejanja ali zadnje odločitve organa minilo več kot

leto dni, razen če bo ocenil, da ste kot pobudnik zamudili rok iz objektivnih razlogov.

Varuh **nima pristojnosti, da bi neposredno rešil konkreten okoljski problem**, lahko pa namesto vas urgira pri pristojnih organih, kar lahko vodi do hitrejšega reševanja problematike.

4.6. Zelena svetovalnica

Če se boste ob lotevanju vaše problematike znašli v stiski kljub napotkom v Štoparskem vodniku, ne skrbite. V okviru [Zagovornikov okolja](#) je vzpostavljena neodvisna, brezplačna pravna svetovalnica, ki se imenuje [Zelena svetovalnica](#) in predstavlja komplementarno, individualno pomoč.

Zelena svetovalnica je neodvisna pravna svetovalnica, namenjena dajanju pojasnil in nasvetov vsem, ki se aktivno ukvarjate s problemi varstva okolja, ohranjanja narave, urejanja prostora ter prostorskega

načrtovanja, predvsem pa zainteresiranim posameznicam in posameznikom, civilnim iniciativam ter nevladnim organizacijam.

Na zastavljeno vprašanje boste prejeli **brezplačen odgovor** v okvirnem roku **desetih delovnih dni**.

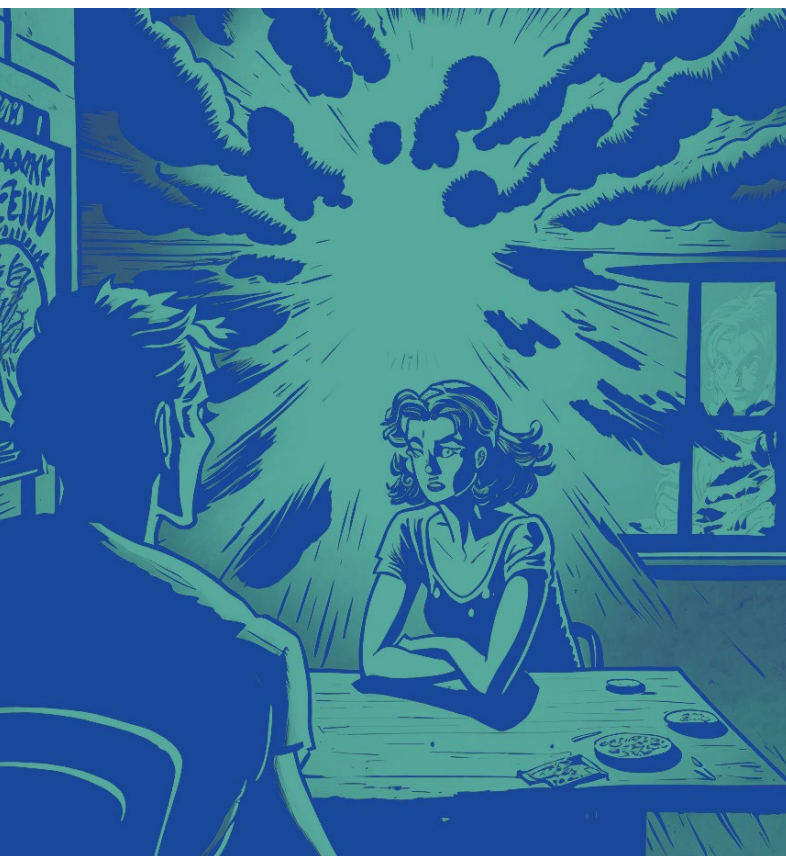
V odgovoru vam bodo svetovalci pojasnili, kakšno je pravno stanje predstavljenega problema oziroma situacije, katere ureditve in pravni okvir so pomembni za reševanje, ter vam svetovali, kakšne so možne nadaljnje pravne poti za reševanje problema.

Preden pišete Zeleni svetovalnici, pa pogledjte tudi zbirko pogostih vprašanj in odgovorov, ki vam lahko pomagajo razrešiti stisko že vnaprej in druge vsebine na spletni strani Zagovorniki okolja (predvsem Postopki in E-knjižnica), ki vam utegnejo odgovoriti že na mnoga vaša vprašanja.

V obravnavo, ki **presega opisani prvi pravni nasvet** (priprava analiz, predlogov, vlog, pravnih sredstev), pa sprejemamo le primere, ki so v širšem družbenem interesu in izpolnjujejo določene kriterije, predvsem so v podporo nevladnim organizacijam, lokalnim pobudam ali civilnim iniciativam, izjemoma tudi posameznikom. Ta storitev ni brezplačna in je stvar nadaljnjega pogovora.

4.7. Vključitev v postopke

Bistvenega pomena za reševanje težav, ki so se v okolju **že zgodile** ali pa zaradi načrtovanih posegov **še grozijo**, je, da se aktivno udeležujete postopkov, za katere je že

vnaprej predvidena možnost sodelovanja javnosti. To pomeni, da izkoristite možnosti vplivanja na procese in pravice, ki jih prav zaradi varstva interesov zdravega življenjskega okolja določajo zakoni. Če želite vplivati že na **strateške odločitve in na vsebino bodočih predpisov**, je možno sodelovanje javnosti tudi v teh primerih (o tem preberite več v točki 6).

Za vključevanje v postopke morate pozorno spremljati spletne portale državne uprave in ministrstev ter aktivno sporočati svojo udeležbo ter argumente. Pri tem morate biti še posebej pozorni na predpisane roke, saj zamujeni roki pravno večinoma pomenijo, da v naslednjih fazah postopkov vaši, sicer vsebinsko utemeljeni argumenti, ne bodo upoštevani, v določenih primerih pa izgubite tudi možnost sprožanja postopkov pred sodišči. **Zato bodite pozorni na roke.**

Podrobna predstavitev najpomembnejših postopkov sledi v na-

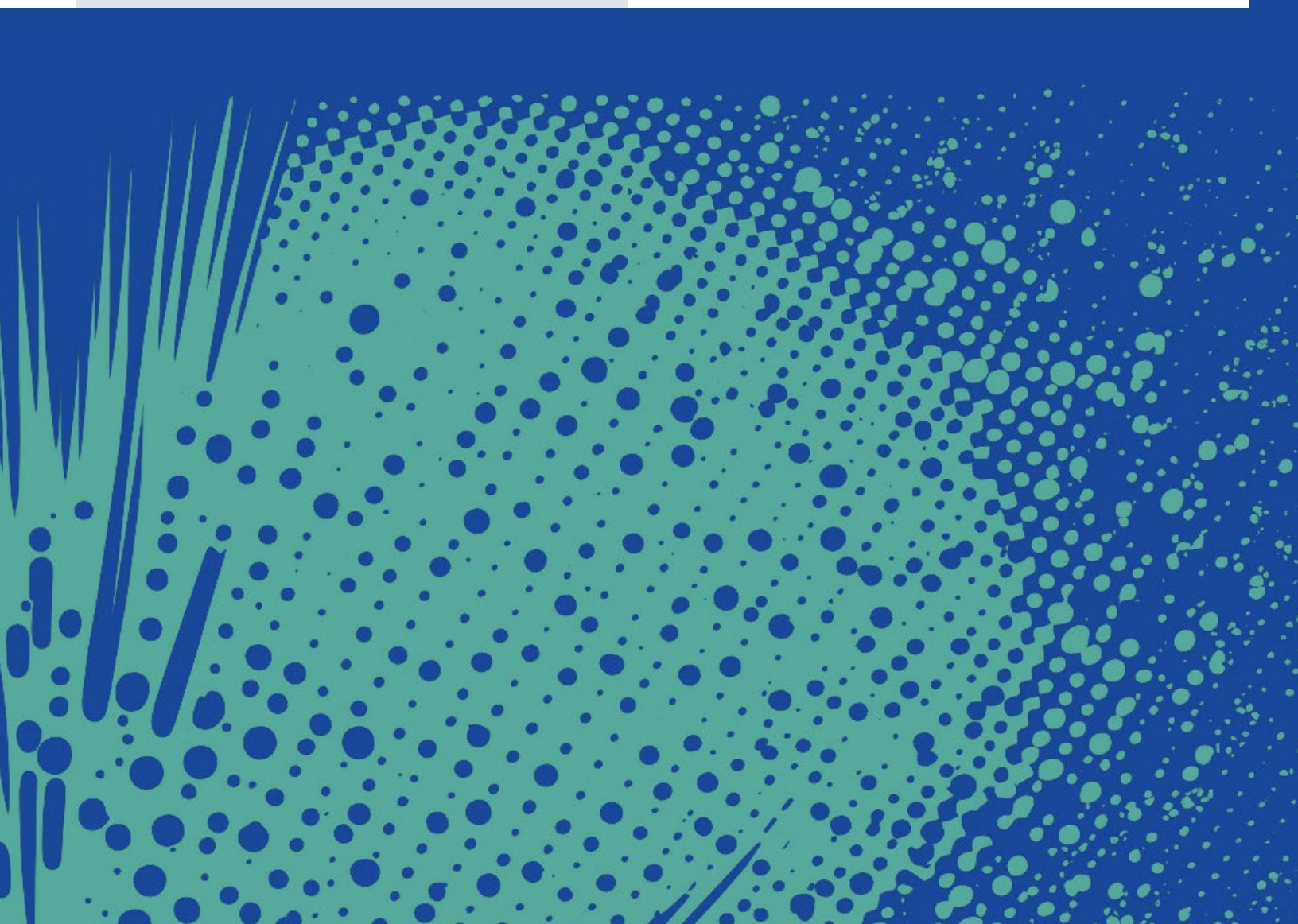
daljevanju vodnika (glej točke 6. do 11), ključni pa so:

celovita presoja vplivov na okolje v okviru sprejemanja strateških planov in programov (tudi državnih in občinskih prostorskih načrtov);

- * postopek okoljevarstvenega soglasja in presoja vplivov konkretnih posegov in projektov na okolje;
- * postopek okoljevarstvenega dovoljenja;
- * postopek integralnega in navadnega gradbenega dovoljenja;
- * postopek naravovarstvenega soglasja;
- * postopek naravovarstvenega dovoljenja;
- * postopek vodnega soglasja;
- * postopek vodnega dovoljenja;

- * postopek prevlade javnega interesa nad interesom ohranjanja narave;
- * postopek določanja ukrepov v primeru okoljske škode.

5

Kako lahko
vplivamo na
systemske
spremembe?

Varstvo okolja ni vselej osredotočeno na reševanje konkretne problematike, ko ta že nastane. Javnost ima možnost, da vpliva tudi na **strateške usmeritve in načrte za prihodnost**, prav tako pa lahko predlaga pripombe in predloge v **postopkih sprejemanja predpisov in občinskega ali državnega prostorskega načrtovanja**. Lahko se posluži tudi institutov neposredne demokracije na državni ali lokalni ravni, kot sta ljudska iniciativa (predlaganje predpisa) in referendum, na lokalni ravni tudi zbori občanov in predlog za razveljavitev predpisa. Pogosto se

glede okoljskih zadev posameznice in posamezniki organizirajo tudi v civilno iniciativo .

5.1. Strateški dokumenti in predpisi

Strateški dokument določa politične usmeritve na določenem področju, za določeno obdobje v prihodnosti. Te usmeritve so nato upoštevane pri sprejemanju ukrepov in predpisov na dotičnem področju. Strategije sprejme Državni zbor v obliki resolucije. Strateški dokumenti so pogosto določeni v zakonskih predpisih in oblast je zavezana k njihovu sprejemu. Za njihovo izvedbo so ponekod sprejeti akcijski načrti, ki jih sprejme Vlada RS (in ne DZ). Primeri strateških in akcijskih dokumentov so:

- * [Strategija razvoja Slovenije 2030,](#)
- * [Dolgoročna podnebna strategija Slovenije do leta 2050,](#)

- * [Nacionalni energetska in podnebni načrt](#),
- * [Strategija prostorskega razvoja Slovenije](#),
- * [Nacionalni program varstva okolja za obdobje 2020 do 2030](#),
- * [Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030](#),
- * [Strategija za izstop iz premoga](#).

Tako Aarhuska konvencija, kot Ustava RS in Zakon o varstvu okolja (ZVO-2) javnosti zagotavljata pravico do sodelovanja pri pripravi strateških načrtov za prihodnost, specifično na področjih, ki se tičejo varstva okolja.

V praksi se sodelovanje javnosti izvaja preko **javnih razprav** (dogodkov, na katere je povabljen javnost in lahko poda svoja stališča, mnenja in predloge) ter možnosti **oddaje predlogov in pripomb na osnutek besedila strategije**. Osnutek stra-

teškega dokumenta se javno objavi na spletnih straneh ministrstva, ki dokument pripravlja, skupaj z rokom, v okviru katerega se lahko javnost (NVO, CI, posameznice in posamezniki   ter druga združenja civilne družbe) odzove s pisnimi pripombami, predlogi in komentarji objavljenega osnutka. Rok za odziv javnosti ter javni dogodek po lastni presoji določi organ, ki pripravlja strateški dokument, vendar rok za pisni odziv na strateški dokument nikoli **ni krajši od 30 dni** (včasih pa obveznost javnega dogodka določa tudi zakon).

Pri strateških dokumentih je praviloma predvidena širša javna razprava s posebnim povabilom vsem relevantnim deležnikom, ni pa to vselej nujno. V kolikor ocenjujete, da javnost ni bila ustrezno pozvana k sodelovanju, priporočamo, da pristojno ministrstvo na to opozorite.

Če gre za strateški program ali načrt, katerega izvedba ima lahko pomembnejše vplive na okolje, bo tak

strateški dokument **tudi predmet celovite okoljske presoje (CPVO)**. V okviru tega postopka je jasno določeno, kako se lahko javnost vključuje v pripravo okoljskega poročila. Za več o CPVO in načinih sodelovanja NVO, CI ter posameznic in posameznikov   glej točko 7.1..

Na podoben način, kot pri strateških dokumentih, je predvideno **sodelovanje javnosti pri pripravi predpisov**, ki lahko pomembneje vplivajo na okolje (zakonov in podzakonskih predpisov, uredb, pravilnikov, občinskih odlokov, ...). Za predpis, ki lahko pomembneje vpliva na okolje, se šteje predpis, **izdan na področju varstva okolja, ohranjanja narave in upravljanja, rabe ali varstva delov okolja, vključno z ravnanjem z gensko spremenjenimi organizmi, pa tudi drug predpis, za katerega je njegov pripravljavec v postopku sprejemanja ugotovil, da vpliva na okolje**. To pomeni, da lahko gre za predpis, ki ga pripravi katerokoli ministrstvo ali občina, ali njegovo spremembo, in ima lahko pomembnejše vplive na okolje.

Javnost ima pravico do vpogleda v ter možnost dajanja mnenj in pripomb na osnutek takega predpisa, **v trajanju najmanj 30 dni**, pri čemer se ta rok **lahko skrajša na 14 dni**, če gre za redakcijske ali tehnične popravke veljavnih predpisov. Redakcijske in tehnične popravke je potrebno interpretirati na **zelo omejujoč način**; kadar se spreminja vsebina predpisa, je potreben poln, 30 dnevni rok. V kolikor menite, da je 14 dnevni rok uporabljen neutemeljeno, lahko na to opozorite pripravljavca predpisa.

5.2. Postopki prostorskega načrtovanja:

* DPN, OPN, OPPN, Lokacijska preveritev

Prostorsko načrtovanje ureja Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3) s prostorskimi akti, ki so prostorski strateški akti (plani) in prostorski izvedbeni akti. Slednji so splošni pravni akti in so podlaga za graditev objek-

tov in negradbene posege. Zato so zelo pomemben instrument varstva okolja. Gre za državni prostorski načrt, uredbo o najustreznejši varianti, državni prostorski ureditveni načrt, občinski prostorski načrt, občinski podrobni prostorski načrt, odlok o urejenosti naselij in krajine in sklep o lokacijski preveritvi.

Državni prostorski načrt (DPN) je dokument državnega prostorskega načrtovanja, s katerim se načrtujejo ureditve državnega pomena (npr. ključna infrastruktura) določijo načrtovane prostorske ureditve, območje državnega prostorskega načrtovanja, prostorski izvedbeni pogoji za projektiranje na tem območju in

usmeritve za določitev namenske rabe prostora v občinskih prostorskih izvedbenih aktih za to območje.

Državno prostorsko načrtovanje poteka **po naslednjih možnih postopkih:**

- * načrtovanje prostorske ureditve državnega pomena, **ki se zaključi s sprejetjem uredbe o državnem prostorskem ureditvenem načrtu**, ki je podlaga za izdajo gradbenega dovoljenja;
- * **združen postopek načrtovanja in dovoljevanja prostorske ureditve**, ki vključuje že tudi **gradbeno dovoljenje** (glej točko 7.5.) in se zaključi s sprejetjem **uredbe o najustreznejši varianti, celovitim dovoljenjem in uredbo o državnem prostorskem ureditvenem načrtu**;
- * delni združen postopek, ki **omogoča manjša odstopanja od sprejetega DPN**, če se

to izkaže za potrebno in v nekaterih drugih primerih, ko podlage za prostorsko načrtovanje že obstajajo in se postopek prostorskega umeščanja in dovoljevanja zaključí z izdajo **celovitega dovoljenja** in sprejemom **uredbe o državnem prostorskem ureditvenem načrtu**.

Postopek priprave DPN **se začne na pobudo**, ki jo poda ministrstvo, v katerega pristojnost sodi načrtovana prostorska umestitev (kot je npr. Ministrstvo za infrastrukturo). Vložena pobuda mora biti obrazložena in utemeljena v prostorskih strateških aktih in razvojnih dokumentih s področja, na katerem je podana. Ministrstvo pristojno za urejanje prostora po preveritvi popolnosti in utemeljenosti pobude pobudo objavi. Na objavljeno pobudo lahko **javnost**   podaja predloge in pripombe **v roku najmanj 30 dni**. Ministrstvo imenuje **projektno skupino**, ki bo v naslednji fazi

pripravila predlog sklepa o pripravi DPN. Istočasno tudi vsi pristojni organi, ki jih načrtovanje zadeva, podajo svoje mnenje in smernice za načrtovanje.

Za DPN je treba **izvesti CPVO**, razen če gre za načrtovanje ureditev, za katere presoja ni obvezna in nimajo pomembnejših vplivov na okolja – o tem izda mnenje ministrstvo pristojno za okolje na zaprosilo ministrstva, ki pripravlja DPV, v roku 30 dni.

Na podlagi prejetih odzivov projektna skupina pripravi **sklep o pripravi DPN**, v katerem je navedeno tudi ali se bo izvedel CPVO in ali gre za **združeni postopek**, del tega pa je tudi **načrt sodelovanja javnosti**. **Sklep sprejme vlada**, potem pa se objavi v [prostorskem informacijskem sistemu](#) (PIS).

Naročnik DPN v naslednji fazi zagotovi **študijo variant** s predlogom **najustreznejše variante, okoljsko poročilo** (postopek CPVO) in predlog uredbe o DPN, vse pa se objavi v

PIS. Na objavljene dokumente lahko javnost   daje pripombe v roku **30 dni**. Izdelovalec prouči predloge in pripombe javnosti in pripravi **predlog stališč glede njihovega upoštevanja**, ki jih potrdi projektna skupina, ki po potrebi izvede tudi usklajevanje interesov. **Vlada nato sprejme uredbo o DPN.**

V postopku **združenega postopka DPN z izdajo celovitega dovoljenja** v fazi študije variant in predloga najustreznejše variante vlada po javni razpravi sprejme **uredbo o najustreznejši varianti**. Ker se v okviru združenega postopka na koncu izda tudi gradbeno dovoljenje v obliki celovitega dovoljenja,

tekem postopka poteka tudi postopek predhodne presoje. V tem postopku ministrstvo, pristojno za okolje ugotavlja, ali je za posamezen (načrtovani) projekt oziroma poseg potrebno opraviti presojo vplivov na okolje (PVO) ali ne. Če je PVO potrebno izvesti, del postopka poteka smiselno kot integralni postopek gradbenega dovoljenja, v okviru katerega se izvede presoja vplivov na okolje (PVO). Ob zaključku postopka vlada sprejme celovito dovoljenje in uredbo o državnem prostorskem ureditvenem načrtu. Za sodelovanje javnosti   in možna pravna sredstva v tem postopku glej točko 7.2..

Delni združeni postopek se lahko izvede če je prostorska ureditev državnega pomena že določena z uredbo o najustreznejši varianti in se ne izvaja združen postopek, ali je določana z drugim državnim prostorskim izvedbenim aktom, ki pa terja manjša odstopanja in v nekaterih drugih primerih. Postopek se začne s pobudo, enako kot velja

za združen postopek, ministrstvo, pristojno za okolje pa se mora izjasniti ali je potrebno izvesti CPVO (če je CPVO treba izvesti, delni združeni postopek načelno ni dopusten). Projektna skupina nato pripravi sklep o pripravi potrebne dokumentacije glede na situacijo, skupaj z načrtom sodelovanja javnosti, časovnim načrtom in navedbo ali je treba izvesti PVO. Sprejme ga minister, pristojen za urejanje prostora, nato pa se javno objavi. V nadaljevanju postopek poteka smiselno, kot združeni postopek.

Objave iz prejšnjega odstavka ter pobude za državno prostorsko načrtovanje so vedno dostopne tudi na [spletni podstrani Ministrstva za okolje in prostor](#). Tam so jasno zapisani tudi roki, do katerih lahko sodelujete v postopku ter podajate vaše pripombe in predloge (konkreten datum, do katerega je možno sodelovanje). V postopku DPN je v zakonsko določenih fazah vedno rok 30 dni za odziv – rokov se je potrebno držati.

Zoper DPN je po ZUrep-3, možen **upravni spor** (tožba na Upravno sodišče) pod določenimi pogoji, vendar je Ustavno sodišče ugotovilo neskladnost podobnega določila v ZUrep-2 z Ustavo RS. To v praksi pomeni, da je **trenutno možno zoper izvedbene prostorske akte, ki se nanašajo na DPN, vložiti le pobudo za presojo ustavnosti in zakonitosti na Ustavnem Sodišču RS**   (glej točko 10.).

Občinsko prostorsko načrtovanje izvajajo občine v obliki postopkov sprejemanja **občinskih prostorskih načrtov (OPN), občinskih podrobnih prostorskih načrtov (OPPN)** ter **odlokov o urejenosti naselij in krajine**.

Z **OPN** se v skladu z regionalnim in občinskim prostorskim planom na izvedbeni ravni načrtujejo prostorske ureditve lokalnega pomena ter določajo namenska raba prostora in prostorski izvedbeni pogoji za umestitev načrtovanih posegov v prostor (graditev).

V postopku priprave OPN je **obvezna celovita presoja vplivov na okolje (CPVO)**, razen če gre za načrtovanje ureditev, za katere presoja ni obvezna in nimajo pomembnejših vplivov na okolja – o tem na zaprosilo občine izda mnenje ministrstvo pristojno za okolje v roku 30 dni. Občina pa mora vedno pridobiti mnenje Zavoda RS za naravo o verjetno pomembnih vplivih na varovana območja.

Občina pristopi k pripravi OPN na podlagi ocene stanja v prostoru, poročila o prostorskem razvoju in ocen prihodnjih potreb v prostoru. Posameznike, organe in organizacije lahko pozove, da naj posredujejo svoje morebitne potrebe v prostoru. Lahko izvede tudi javni posvet ali delavnice ali na drug način vključi javnost.

Na podlagi ocene stanja županja ali župan sprejme **sklep o pripravi OPN**, ki ga skupaj z mnenjem o obveznosti izvedbe CPVO objavi v prostorskem informacijskem sistemu [PIS](#). Sklep vsebuje **načrt sodelovanja**

javnosti. Nato se pripravi osnutek OPN, ki je bistvena vsebinska faza priprave OPN. Osnutek OPN pripravi občina in ga posreduje nosilcem urejanja prostora v podajanje mnenj, ki so jih dolžni zagotoviti v **roku 30 dni**. V tej fazi se izvedejo javni posveti ali delavnice in se tudi drugače vključi javnost.

Po pridobitvi mnenj in pripomb v fazi priprave osnutka OPN občina dopolni osnutek in okoljsko poročilo, zatem pa ju javno razgrne z objavo v PIS. **Javnost ima na voljo 30 dni**, da na objavljeno gradivo poda pripombe in komentarje.

Občina **mora preučiti podane predloge** in glede njih zavzeti pisna stališča, ki jih javno objavi v PIS in na krajevno običajen način (spletne strani občine, oglasna deska).

Nato občina pripravi **predlog OPN**, ki ga javno objavi in obvesti nosilce urejanja prostora, da podajo mnenja. Ministrstvo, pristojno za presoje vplivov na okolje, odloči o sprejemljivosti vplivov OPN na okolje v **45**

dneh. Občinski svet nato sprejme OPN v obliki občinskega odloka in ga javno objavi.

Zoper OPN je po Zakonu o urejanju prostora (ZUreP-3) možen upravni spor (tožba na Upravno sodišče), ki pa v praksi ne bo učinkovit zaradi ugotovitve Ustavnega sodišča RS, da je smiselno enako določilo ZUreP-2 neskladno z Ustavo RS. To v praksi pomeni, da je **trenutno možno zoper odlok o OPN vložiti le pobudo za presojo ustavnosti in zakonitosti** na Ustavnem Sodišču RS   (glej točko 10.).

OPPN, s katerim se podrobneje načrtujejo prostorske ureditve v posameznih območjih občine, se sprejema **na smiselno enak način** kot OPN.

Z odlokom o urejenosti naselij in krajine občina določi prostorske izvedbene pogoje glede namembnosti, lege, velikosti in oblikovanja posegov v prostor, da se ti izvajajo in vzdržujejo tako, da se ustvarjajo, ohranjajo in krepijo ka-

kovostne prepoznavne značilnosti prostora in njegova identiteta.

Lokacijska preveritev je instrument prostorskega načrtovanja, s katerim lahko občina na podlagi posameznih potreb v prostoru izvede manjše spremembe izvedbene regulacije (načrtovanja) prostora. Gre torej za odstopanje od vnaprej določenih pogojev v OPN. Lokacijska preveritev se uporabi:

- * zaradi ohranjanja posamične poselitve **preoblikuje ali spremeni obseg stavbnih zemljišč**, kot so določena v OPN, in določi prostorske izvedbene pogoje;
- * za doseganje gradbenega namena dopusti **individualno odstopanje od prostorskih izvedbenih pogojev**, kot so določeni v OPN;
- * zaradi smotrne rabe ter aktivacije zemljišč in objektov, ki niso v uporabi, **omogočičasno rabo prostora**.

Za lokacijsko preveritev se celovita presoja vplivov na okolje **(CPVO) ne izvede.**

Postopek lokacijske preveritve se izvede na pobudo investitorja (občina, država, fizična oseba, pravna oseba zasebnega prava). Pobudi se priloži **elaborat lokacijske preveritve**, ki ga izdelata oseba, ki izpolnjuje pogoje za pooblaščenega prostorskega načrtovalca. Občinski urbanist **v 30 dneh** preveri skladnost elaborata z zakonom in če je elaborat skladen občina pozove morebitne nosilce urejanja prostora (organe, ki jih lokacijska preveritev zadeva), naj **v 30 dneh predložijo mnenje o skladnosti elaborata s predpisi z njihovega področja.**

Pred obravnavo na občinskem svetu se elaborat javno objavi za najmanj 15 dni na spletni strani občine, javnost pa ima v tem času možnost vložitve predlogov in pripomb.   Občinski urbanist nato na podlagi **pridobljenih mnenj nosilcev urejanja prostora**

ter pridobljenih predlogov in pripomb javnosti županu predlaga, da občinski svet pobudo z elaboratom **s sklepom o lokacijski preveritvi** odobri ali zavrne. Predlog za obravnavo na občinskem svetu vključuje **stališče do predlogov in pripomb javnosti.** Sprejetega sklepa o lokacijski preveritvi ni dopustno spreminjati ali dopolnjevati.

Zoper sklep o lokacijski preveritvi je po Zakonu o urejanju prostora (ZUreP-3) možen upravni spor (tožba na Upravno sodišče), ki pa v praksi ne bo učinkovit zaradi ugotovitve Ustavnega sodišča RS, da je smiselno enako določilo ZUreP-2 neskladno z Ustavo RS. Vendar pa je zoper vsak sklep občinskega sveta možno začeti upravni spor (vložiti tožbo na Upravno sodišče) na podlagi Zakona o upravnem sporu ([ZUS-1](#)), zato bi bilo možno pravno varstvo uveljavljati na tak način.

5.3. Oblikovanje civilne iniciative

Civilna iniciativa (CI) je lahko kakršnokoli **neformalno združenje občank in občanov**, ki se oblikuje ob posameznem lokalnem okoljskem problemu in skuša predvsem preko političnega pritiska na županjo ali župana doseči razrešitev problematike. Tovrstne iniciative so pogost pojav v slovenskem prostoru.

Zgolj politični pritisk take neformalne civilne iniciative pogosto ni dovolj. Zato v nekaterih primerih oz.

okoljskih postopkih govorimo tudi o pravno določeni **vlogi in pravicah CI**. Pogoji za tako CI, kot določata Gradbeni zakon ([GZ-1](#)) in Zakon o varstvu okolja (ZVO-2) je, da mora vključevati najmanj 200 polnoletnih občank in občanov na območju, na katero se nanaša posamezen postopek, ali iz občine, ki meji na občino, kjer se odvija postopek (glede predvidene gradnje ali drugega posega v okolje). Če gre za gradnjo objekta državnega pomena pa mora imeti CI 500 vključenih polnoletnih občank in občanov.

Seznam podpisnikov mora vključevati **osebno ime, datum rojstva, občino stalnega prebivališča, podpis in datum podpisa in izjavo, da je podpisnik polnoletna oseba**. Ministrstvo, pristojno za okolje in Upravno sodišče Republike Slovenije lahko za potrebe priznavanja sodelovanja v upravnem postopku civilni iniciativi pridobita podatke o podpisnikih iz Centralnega registra prebivalstva Republike Slovenije. CI mora imenovati tudi skupnega predstavnika.

Ci imajo, ob izpolnjevanju pogojev iz prejšnjega odstavka, pravico do stranske udeležbe v postopku izdaje **integralnega gradbenega dovoljenja** (glej točko 7.4.), v postopku **predhodne presoje in presoje vplivov na okolje** (PVO – glej točko 7.2.), **okoljevarstvenega dovoljenja** (OVD – glej točko 7.3.), v postopku **okoljske škode** (glej točko 11), posebno pravico vložitve tožbe na splošno sodišče pa tudi v primeru **varstva pravice do zdravega življenjskega okolja**, v primeru, da nosilec nameravanega posega v okolje ali upravljavec določene naprave ustvarja čezmerno obreme-

nitev okolja ali če bi povzročil ali povzročal neposredno nevarnost za življenje ali zdravje ljudi, če je izkazana velika verjetnost, da bi povzročil take posledice (glej točko 9.).

5.4. Ljudska iniciativa, referendum in zbori občanov na državni in lokalni ravni

Državljanke in državljani ter občanke in občani Slovenije imajo na voljo tudi institute **neposredne demokracije**, med katerimi je z vidika vplivanja na bodoče delovanje države ali

občine najbolj pomembna **ljudska iniciativa** . Ljudske iniciative ne vključujejo postopka razpisa referendumu (za kratko predstavitev tega postopka glej točko 12). Ker gre za predloge predpisov, je potrebno, da ima priprava predloga zagotovljeno pravno podporo.

Na državni ravni lahko najmanj **30.000** volivk in volivcev (z ustrezno zbranimi podpisi) v Državni zbor RS vloži predlog za začetek postopka **za spremembo Ustave RS**. Pobudo za vložitev predloga, na podlagi katerega začne teči rok za zbiranje 30.000 podpisov, lahko poda **vsaka posameznica ali posameznik** ter vsako drugo združenje državljanov.   Podpise je potrebno nabrati v roku 60 dni. O spremembi Ustave RS odloča Državni zbor.

Prav tako lahko najmanj **5000** volivk in volivcev **v Državni zbor vloži predlog zakona**, ki mora biti pripravljen na način, kot ga določa [Poslovnik državnega zbora](#). Postopek poteka sočasno (vložiti je potreb-

no podpise in predlog zakona naenkrat). O predlogu zakona odloča Državni zbor.

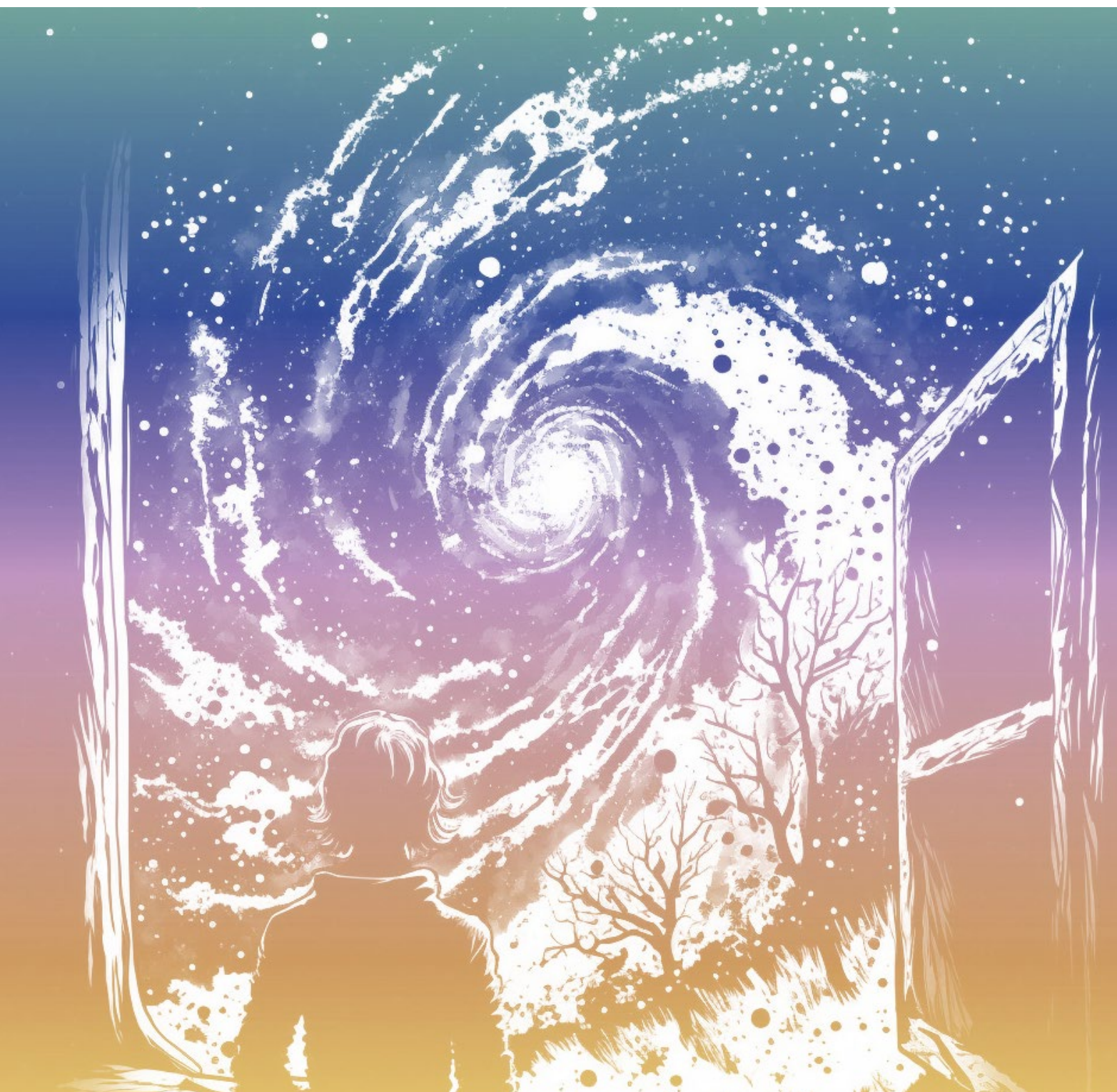
Na lokalni ravni lahko najmanj **5 odstotkov volivk in volivcev** v občini **zahteva izdajo ali razveljavitev splošnega akta ali druge odločitve** iz pristojnosti občinskega sveta oziroma drugih občinskih organov, kot je npr. OPN ali občinski odlok. O pobudi odloča občinski svet **najkasneje v roku 3 mesecev**. Občine lahko, ob upoštevanju navedenih pogojev področje uredijo tudi na način, ki občankam in občanom bolj olajša ljudsko iniciativo (nižji odstotek, manj formalen postopek), zato bodite pozorni tudi na občinske statute in odloke, ki bi ljudsko iniciativo drugače urejali.

Na zavrnitev že sprejetega zakona ali občinskega predpisa pa se nanaša **referendum**, ki je oblika izražanja volje državljanek in državljanov (več glej točko 12).

Na lokalni ravni pa je za razpravo o lokalnih zadevah in problemih po-

membna tudi možnost sklica **zbor**
občanov, na katerem v skladu s sta-
tutom občine obravnavajo posame-
zne zadeve, oblikujejo stališča, da-
jejo predloge, pobude in mnenja ali
odločajo. Župan mora sklicati zbor

občanov, če tako zahteva najmanj
5 odstotkov volivcev v občini ali
njenem posameznem delu (zbor se
lahko skliče za vso občino ali njen
posamezen del).

6

**Ko neka dejavnost
ogroža našo pravico
do zdravega okolja**

Prišli ste do točke, ko so uvodno raziskovanje problematike, prvi koraki reševanja in prvo ukrepanje že opravljeni. Znašli ste se v nezavdljivem položaju, ko ne veste kako naprej, onesnaževanje v vašem življenjskem okolju, ki ga ocenjujete kot čezmerno ali nezakonito, pa se nadaljuje, kar lahko tudi dokazujete.

Brez panike! Ena izmed možnosti je civilnopravna. Slovenski pravni red vsebuje poseben institut varstva pravice do zdravega življenjskega okolja v Zakonu o varstvu okolja ([ZVO-2](#)), ki predstavlja enega izmed možnih korakov naprej. ZVO-2 omogoča posameznicam in posameznikom , nevladnim organizacijam s statusom delovanja v javnem interesu na področju varstva okolja (smiselno tudi na področju ohranjanja narave) ali civilnim iniciativam (glej točko 5.3. – ta CI mora imeti 200 polnoletnih članov) pred **splošnim sodiščem** (glej točko 9) zahtevajo varstvo zdravega življenjskega okolja nasproti fizičnim in pravnim osebam (zasebnim in javnim).

To storijo tako, da s tožbo zahtevajo, da nosilec nameravanega posega v okolje ali upravljavec že postavljenega obrata (tovarne) **ustavi izvajanje nameravanega posega ali njegovo obratovanje ali obratovanje naprave ali obrata ali izvajanje dejavnosti**, če nosilec nameravanega posega **ni pridobil** odločbe o tem ali je treba izvesti presojo vplivov na okolje (PVO) ali okoljevarstvenega soglasja, ali če je izvedba nameravanega posega ali njegovo izvajanje **v nasprotju z njima**, ali če obratovanje naprave ali obrata ali izvajanje dejavnosti povzroča **čezmerno obremenitev okolja** (tu se zakon sklicuje na v predpisih določene mejne vrednosti izpustov emisij v zrak, tla in vode), ali če bi povzročil ali povzroča **neposredno nevarnost za življenje ali zdravje ljudi**, če je izkazana **velika verjetnost**, da bi povzročil take posledice.

Tožba zoper zasebno fizično ali pravno osebo pa je **pogosto povezana z zelo visokimi stroški**. Tožeča stranka mora v primeru, da tožbo

izgubi, toženi stranki namreč **poravnati njen strošek pravne pomoči (odvetnikov)**, ki je v primeru večjih toženih podjetij lahko za običajne predstavnike civilne družbe finančno zelo problematičen. Zaradi zahtevnosti dokazovanja, je tudi upravičeno pričakovati, da bo sodni postopek kar dolg.

Zato tovrstne sodne prakse v Sloveniji še ni veliko, saj strah pred plačilom stroška pretehta nad sprožitvijo tožbe. Navedeno naslavlja ZVO-2, ki določa, da **ne glede na uspeh v tovrstni tožbi** vsaka stran-ka nosi samo **svoje stroške, če tako odloči sodišče** in tožnik ni povzročal stroškov z namernim zavlačevanjem s postopkom, zavajanjem sodišča ali kako drugače po lastni krivdi. V kolikor torej stopite v tovrstno tožbo **z iskrenimi nameni in utemeljenimi argumenti**, bo strošek postopka za vas najverjetneje predstavljal zgolj stroške vašega dela, vaše morebitne pravne pomoči in sodnih taks, če pa bo za dokazovanje vaših argumentov potrebno tudi mnenje

sodnega izvedenca, tudi strošek tega (glej točko 15).

ZVO-2 je začel veljati marca 2022. To pomeni, da navedena možnost v praksi na podlagi ZVO-2 še ni razvita in da je potrebno biti pozoren na prve primere v praksi, ki bodo objavljeni tudi na spletni strani zagovorniki-okolja.si. Za pomoč pri uporabi instituta je vselej na voljo tudi [Zele-na svetovalnica](https://zele-na-svetovalnica.si), kjer lahko zaprosite tudi za poglobljeno pomoč.

Pred splošnim sodiščem lahko z namenom varstva pravice do zdravega življenjskega okolja zahtevate tudi odstranitev škodne nevarnosti, prenehanje s kršitvijo osebnostnih pravic, varstvo pred emisijami ter odškodnino za povzročeno škodo v skladu z [Obligacijskim zakonikom \(OZ\)](#), kar pride v poštev za fizične osebe, ob priporočeni odvetniški pomoči. Več o civilnopravnih zahtevkih najdete v točki 9.

**Ko se pripravlja
nekaj škodljivega,
postanemo specialisti
za upravni postopek**

Večina najbolj pomembnih postopkov varstva okolja in zdravega življenjskega okolja, vključujoč dele narave kot so tla, voda, zrak, živa bitja, se odvija v okviru **upravnega postopka**.

Upravni postopek je namenjen **odločanju oblasti** (države ali občine) **o pravicah in obveznostih ali pravnih koristih posameznic ali posameznikov ali pravnih oseb in drugimi udeleženci upravnega postopka (stranskimi udeleženci)**, kot so nevladna organizacija s statusom delovanja v javnem interesu, civilna iniciativa, pa tudi druge fizične ali pravne osebe zasebnega prava (podjetja in podobno).

   Upravni postopek je urejen na način, da **zagotavlja varstvo človekovega dostojanstva nasproti oblasti** in vnaprej določa pogoje izvedbe postopka in zagotavlja minimalni standard vsakega procesnega varstva in procesna pravila, ki zagotavljajo pravice in obveznosti obeh ali vseh strani v postopku. Upravni postopek

ureja Zakon o splošnem upravnem postopku (**ZUP**), ki je osnova za vse postopke, predstavljene v tem poglavju. Konkretno vsebino vsakega posameznega postopka in možnost vključitve javnosti   pa določa področna zakonodaja, kot so npr. Zakon o varstvu okolja (**ZVO-2**), Gradbeni zakon (**GZ-1**).

Pravica do sodelovanja v upravnih postopkih je določena s splošnim pravilom - **pravico udeleževati se postopka ima vsaka oseba, ki izkaže pravni interes**. To pomeni, da postopek vpliva na njene pravne koristi in se zato v postopek vklju-

čuje kot **stranski udeleženec** ter ima s tem **enake pravice, kot stran-ka v postopku**. Za fizične osebe, NVO s statusom delovanja v javnem interesu in CI pa so na področju varstva okolja pravila pogosto posebej ali drugače določena. Zato morate vedno **preveriti**, ali pravica sodelovanja v postopku obstaja ali ne. Pri tem si pravne norme razlagajte široko in v dobri veri sklepajte, da imate pravico, tudi če oblast v posameznem primeru sodelovanje zavrne.

Pri vključevanju v postopek morate vselej **navesti, kako postopek vpliva na vaše pravne koristi** in s tem izkazati svoj **pravni interes**. **Pravna korist** mora biti neposredna in osebna, izhajati mora iz zakona ali drugega predpisa. Na izkazovanje pravnega interesa in zakonske podlage zanj bodite vselej pozorni, ne glede na to, ali nastopate kot posameznica ali posameznik, NVO s statusom ali CI.

NVO s statusom delovanja v javnem interesu na področju varstva

okolja, ohranjanja narave **ni potrebno posebej utemeljevati pravnega interesa** pri vstopu v upravni postopek, kjer to dopuščata Zakon o varstvu okolja (ZVO-2) in Gradbeni zakon (GZ-1). Javni interes so NVO dokazale že v postopku pridobitve statusa (in njegovega ohranjanja).

Ob prigrasitvi stranske udeležbe je v vsakem primeru priporočljivo, da vaše vsebinske argumente za sodelovanje v postopku **navedete že takoj ob prijavi v postopek**. Te argumente boste v postopku zagovarjali, zaradi njih ste vstopili v postopek in na njih morate čimprej opozoriti organ oblasti ter morebitne druge stranke v postopku.

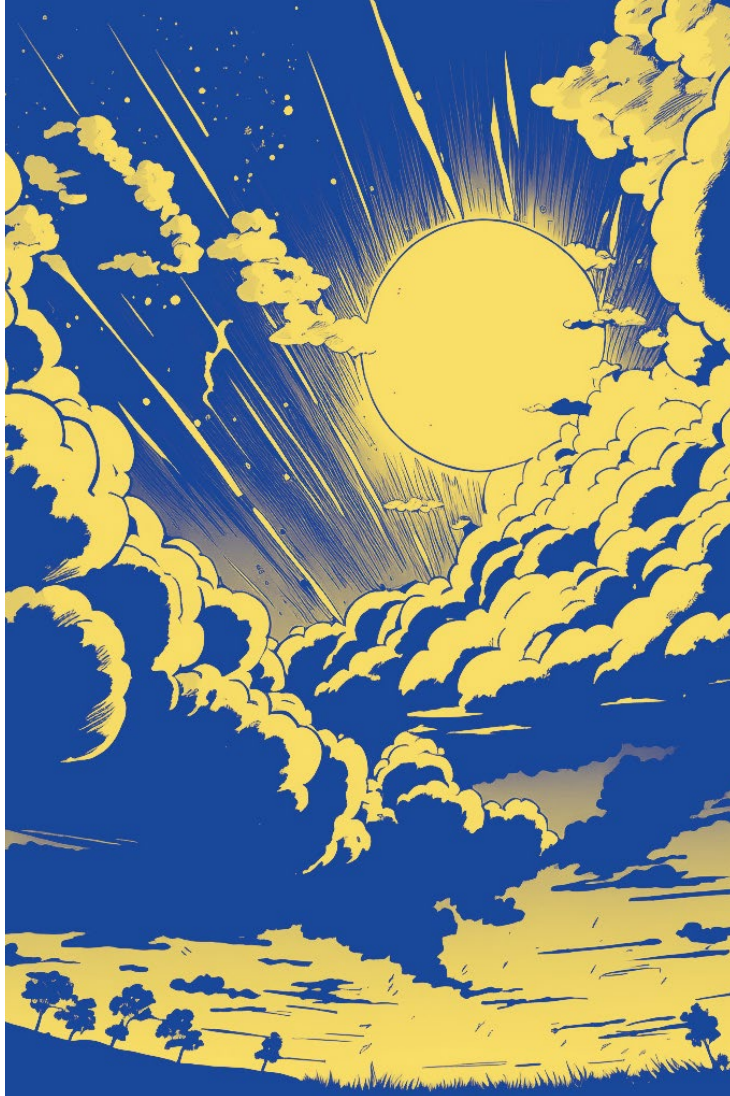
Sodna veja oblasti, v tem primeru **Upravno sodišče**, zagotavlja **zakonito delovanje oblasti** v upravnih postopkih. Oblast ni vselej nezmotljiva ali nepristranska, zato je treba biti na njeno delovanje vselej pozoren. Ravno zaradi delitve oblasti in nadzora delovanja državne uprave in organov oblasti imate vselej, **kadar**

menite, da organ oblasti postopa nezakonito oz. v nasprotju z vašimi pravicami, na voljo **ustrezna pravna sredstva**, ki jih lahko vložite na **Upravno sodišče** (glej točko 8), v nekaterih primerih pa na **Ustavno sodišče** (glej točko 10).

7.1. Celovita presoja vplivov na okolje (CPVO)

Celovita presoja vplivov na okolje (CPVO) je strateška presoja vplivov strategij, planov, programov in prostorskih načrtov (DPN, OPN) na okolje, ki jo ureja Zakon o varstvu okolja ([ZVO-2](#)). CPVO je namenjena uresničevanju načel trajnostnega razvoja, celovitosti in **preventive** – ukrepanja **preden posežemo v prostor** in ne šele kasneje, ko že doživimo posledice. Poleg presoje vplivov na okolje (PVO) konkretnih posegov/graditev v okolje, gre pri CPVO za enega izmed najpomembnejših postopkov varstva okolja.

CPVO je treba izvesti za strateški načrt (plan), ki ga **na podlagi zakona** sprejme pristojni organ države ali občine za področja:

- * urejanja prostora,
- * upravljanja voda,
- * gospodarjenja z gozdovi,
- * ribištva,

- * rudarstva,
- * kmetijstva,
- * energetike,
- * industrije,
- * prometa,
- * ravnanja z odpadki in odpadnimi vodami,
- * oskrbe prebivalstva s pitno vodo,
- * telekomunikacij in turizma,

Če se s strategijo ali načrtom določa ali načrtuje poseg v okolje, za katerega je treba izvesti **presojo vplivov na okolje (PVO)**, ali če je zanj zahtevana **presoja sprejemljivosti** po Zakonu o ohranjanju narave ([ZON](#) – glej točko 7.6.) ali **za drug plan, če ministrstvo pristojno za okolje oceni**, da bi lahko njegova izvedba **pomembneje vplivala na okolje**.

O tem, ali je potrebno CPVO izvesti, odloča ministrstvo, pristojno za okolje, na podlagi [Uredbe](#), ki določa merila glede obveznosti izvedbe CPVO, glede presoje sprejemljivosti pa po posebnem [Pravilniku](#). Postopek se izvede na podlagi priprave in ocene **okoljskega poročila** v skladu z [Uredbo o okoljskem poročilu](#) in navedenim pravilnikom. Okoljsko poročilo mora zagotoviti pripravljavec plana, pripravijo pa ga ustrezni strokovnjaki.

CPVO za prostorske izvedbene načrte (državni prostorski načrt (**DPN**), občinski prostorski načrt (**OPN**) in občinski podrobni prostorski načrt (**OPPN**)) se izvede okviro prostorskega načrtovanja po Zakonu o urejanju prostora – [ZUreP-3](#). Več o prostorskem načrtovanju ter navedenih postopkih najdete v točki 5.2..

Postopek CPVO poteka tako, da lahko izdelovalec **okoljskega poročila** pred začetkom postopka izvede **vsebinjenje**, v okviru katerega določi **obseg informacij, podatkov in vsebine poročila**. Predlog obsega

okoljskega poročila preloži ministrstvu, pristojnemu za CPVO. V praksi so bili primeri, ko je bilo vsebinje opravljeno na način, da je imela javnost (tudi na javnem dogodku) možnost podajanja predlogov, kar predstavlja učinkovito vključevanje javnosti v zgodnji fazi priprave okoljskega poročila. O predlogu vsebinjenja se ministrstvo, pristojno za CPVO, posvetuje z drugimi ministrstvi in državnimi organizacijami, pristojnimi za posamezne zadeve varstva okolja (mnenjedajalci), o ustreznosti predloga poda mnenje glede obsega in vsebine v roku 21 dni. V naslednji fazi se dokument, ki je predmet CPVO (strategija, DPN, OPN - plan) skupaj z okoljskim poročilom posreduje ministrstvu, pristojnemu za okolje, ki ga posreduje tako imenovanim mnenjedajalcem, ki so pristojni za posamezne zadeve varstva okolja.

Mnenjedajalci so v posameznih postopkih različni, saj je njihova vključitev odvisna od tega, na kaj vse bo

vplival presojeni dokument. Med pogoste mnenjedajalce spadajo ministrstva, Zavod RS za varstvo narave ([ZRSVN](#)), Direkcija RS za vode ([DRSV](#)), Zavod za gozdove Slovenije ([ZGS](#)), Zavod za ribištvo Slovenije ([ZZRS](#)), pa tudi Agencija RS za okolje ([ARSO](#)), Nacionalni inštitut za javno zdravje ([NIJZ](#)) itd. Vsak mnenjedajalec presoja vplive presojanega dokumenta na del okolja, za katerega je pristojen – kot so na primer vode, tla, zrak, biodiverziteteta, zdravje.

Mnenjedajalci lahko dajo **pozitivno mnenje** ali sporočijo, da je potrebno **poročilo dopolniti**. Pristojno ministrstvo o tem obvesti izvajalca najkasneje v roku **30 dni** od prejema osnutka okoljskega poročila in dokumenta.

Ko je plan usklajen, ministrstvo, pristojno za okolje izda mnenje o ustreznosti okoljskega poročila, to pa je nato s planom javno razgrnje-

no. **V najmanj 30 dnevni javni razgrnitvi** je javnosti   omogočeno, da poda komentarje in predloge na poročilo in dokument. Objavo je mogoče najti na [spletni strani ministrstva](#).

Pripravljaivec plana v sodelovanju z ministrstvom v roku **60 dni** od konca javne razgrnitve **pripravi in objavi stališče do pripomb javnosti na okoljsko poročilo in plan**. Če se je plan zaradi upoštevanja pripomb javnosti (ali kateregakoli drugega razloga) **bistveno spremenil**, se dokument ponovno posreduje mnenjedajalcem. Na podlagi njihovih mnenj nato ministrstvo, pristojno za okolje odloči o sprejemljivosti vplivov plana na okolje (ga plan potrdi kot ustreznega, ali pa potrditev zavrne).

V okviru CPVO je možno sodelovanje javnosti v fazi javne razgrnitve – to velja tako za prostorske načrte kot za vse druge plane. Če ne gre za prostorski načrt, se v ta postopek lahko **vključi tudi NVO**, ki deluje v javnem interesu na po-

dročju varstva okolja in ohranjanja narave, kljub temu, da zakon tega izrecno ne določa, vendar je prišlo do navedene možnosti na podlagi sodne prakse. V kolikor se v postopek vključi, ima **pravico biti obveščena o vseh fazah postopka in imeti dostop do vse dokumentacije** (vpogleda vanjo) v okviru postopka.

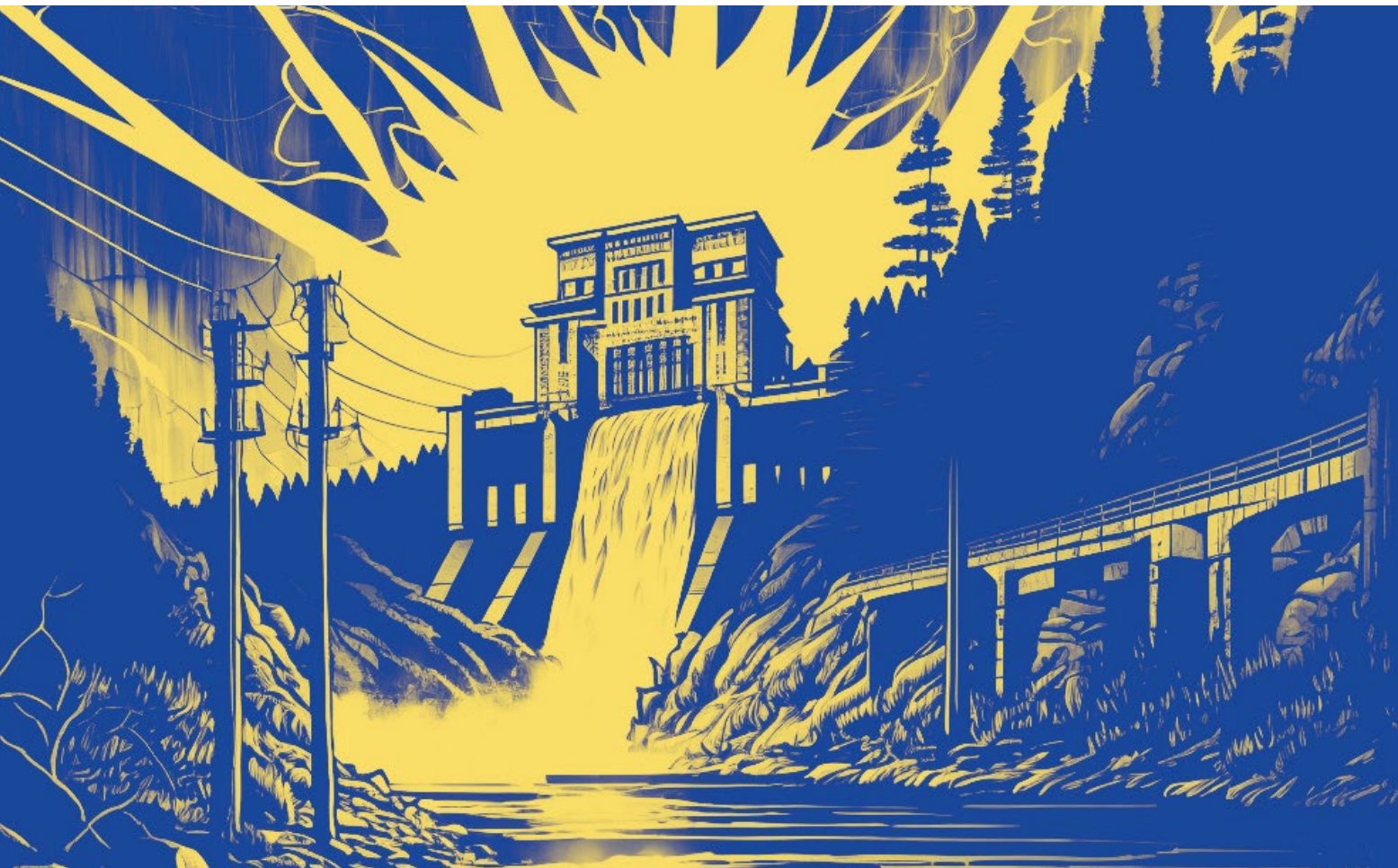
Za **prijavo v postopek ni določenega roka** (ker zakon ne ureja te pravice), zato je priporočljivo, da se **to stori čim prej po tem, ko je ministrstvo, pristojno za okolje objavilo odločitev, da je CPVO treba izvesti**.

Pravno sredstva zoper končno odločitev v postopku CPVO je v primeru, da je pripravljavec plana državni organ, **pritožba na vlado**, če pa je pripravljavec plana občina pa **tožba na Upravno sodišče**. Če pa gre za prostorski načrt pa so pravna sredstva možna le v okviru postopka prostorskega načrtovanja (glej točko 5.2).

7.2. Okoljevarstveno soglasje in presoja vplivov na okolje (PVO)

Presoja vplivov na okolje (PVO) je presoja vplivov posega ali gradnje, ki lahko **pomembno vplivajo na okolje**. PVO poteka pred začetkom izvajanja posega ali gradnje v okviru postopka pridobitve **okoljevarstvenega soglasja**, če pa gre za graditev objekta, ki potrebuje gradbeno dovoljenje pa v okviru integralnega postopka gradbenega dovoljenja (glej točko 7.4.).

Posegi, za katere je potrebno opraviti PVO, med drugim vključujejo vse od gradnje stanovanjskih stavb, do gradnje prometne infrastrukture, tovarn, športnih objektov, do posegov v struge rek in druge dele narave. Za nekatere posege je PVO **obvezna**, za nekatere pa je potrebno **presoditi**, ali je postopek treba izvesti ali ne (v okviru predhodnega postopka). PVO je bistveni del pridobitve **okoljevarstvenega soglasja** ali integralnega gradbenega dovoljenja, ki ga izda ministrstvo, pristojno za okolje.

V postopku presoje vplivov na okolje se ugotovi dolgoročne, kratkoročne, posredne ali neposredne **vplive nameravanega posega** na človeka, tla, vodo, zrak, biotsko raznovrstnost in naravne vrednote, podnebje in krajino, nepremično premoženje in kulturno dediščino, ter njihova medsebojna razmerja. PVO ureja Zakon o varstvu okolja ([ZVO-2](#)) in Gradbeni zakon ([GZ-1](#)). Osrednji del PVO je **poročilo o vplivih na okolje**, ki ga mora zagotoviti investitor, pripraviti pa ga morajo ustrezni strokovnjaki.

V okviru **predhodne presoje** PVO se ugotavlja, ali je za projekt potrebno izvesti PVO v skladu z [Uredbo o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje](#) (v njeni prvi prilogi so določene **vrste posegov v okolje, za katere je obvezna PVO in za katere je potrebno presoditi, ali je PVO treba izvesti ali ne**). Sprožitev predhodnega postopka je dolžnost investitorja. Ker lahko investitor to svojo dolžnost zanemari, državna uprava pa ne

more vselej vedeti, da določen projekt ni bil ustrezno presojan, je možno obvestiti pristojno ministrstvo,   da bi za določen poseg ali graditev bilo potrebno opraviti PVO. To se na obvestilo mora odzvati **po uradni dolžnosti** in preveriti, ali trditve držijo.

Ministrstvo lahko v predhodnem postopku odloči, da je PVO treba izvesti, ali da ga ni potrebno izvesti. V primerih, ko PVO ni obvezen že po uredbi in gre za posege, pri katerih se lahko pričakujejo pomembni škodljivi vplivi na okolje ter se zato izvede predhodni postopek, ministrstvo, pristojno za okolje, zagotovi javnosti vpogled v vlogo za predhodni postopek z javno objavo na spletnem mestu državne uprave. Javnost   lahko podaja pripombe in predloge v roku 30 dni. V tem postopku imata nevladna organizacija s statusom delovanja v javnem interesu varstva okolja in civilna iniciativa z 200 polnoletnimi članicami in člani položaj stranskega udeleženca, če sta vlo-

žili zahtevo za vstop v postopek v 30 dneh od dneva objave, Na podlagi Zakona o ohranjanju narave (ZON) pa bi se lahko vključila tudi NVO s statusom delovanja v javnem interesu ohranjanja narave.

V primeru negativne odločitve je zoper to možen upravni spor, ki ga lahko sprožijo NVO in civilna iniciativa , ki so se vključile v postopek. Upravni spor je lahko sprožen, če s strani ministrstva niso bili pravilno uporabljeni predpisi, ali dejansko stanje ni bilo pravilno ali popolno ugotovljeno, ali je bil iz ugotovljenih dejstev narejen napačen sklep.

Če je za poseg, za katerega je treba izvesti PVO, potrebno izdati tudi **gradbeno dovoljenje** (glej točko 7.5.), se okoljevarstveno soglasje izda v postopku **integralnega gradbenega dovoljenja** (glej točko 7.4.), ki združuje postopek PVO in pridobitve gradbenega dovoljenja.

Če je PVO po oceni ministrstva potrebno izvesti, sledi **presoja vplivov**

na okolje s pripravo poročila o vplivih na okolje v skladu z [Uredbo o vsebini poročila o vplivih na okolje](#) in [Pravilnikom o presoji sprejemljivosti](#). V postopku odloča ministristvo, pristojno za okolje, na podlagi mnenj **mnenjedajalcev**, smiselno podobno kot v postopku CPVO (glej točko 7.1.), pomembno vlogo pa imajo tudi mnenjedajalci (pristojna ministrstva ali druge državne organizacije za posamezna področja), ki v postopku podajo svoje mnenje glede vplivov predvidenega posega.

Ko ministristvo potrdi sprejemljivost vpliva posega na okolje, **obvesti javnost**   o začetem postopku PVO (z objavo osnutka okoljevarstvenega soglasja) in ji omogoči **najmanj 30 dni**, da poda mnenja, predloge in pripombe na predviden poseg ali graditev. Posege in graditve najdete na [ter](#) na spletni oglasni deski [eUprave](#).

Če se javnost odzove, se po 15 dneh od javnega povabila izvede **javna obravnava**, kar je prav tako

objavljeno na spletnih straneh ministrstva in eUprave. Če se želite udeležiti javne obravnave,   morate to v skladu z ZVO-2 javiti **vsaj 8 dni** pred izvedbo obravnave. Javna obravnava se snema, nosilec posega ali graditve pa se mora do mnenj javnosti opredeliti in po potrebi dopolniti poročilo o vplivih na okolje.

Stranski udeleženec v postopku PVO je lahko vsaka fizična oseba, ki izkaže, da bi nameravani poseg lahko vplival na njene pravne koristi. Stranski udeleženec je lahko tudi NVO s statusom delovanja v javnem interesu na področju varstva okolja ali ohranjanja narave, ter civilna iniciativa z 200 polnoletnimi članicami in člani. Vsi naštetni pa morajo vložiti zahtevo za vstop v postopek pristojnemu ministrstvu **najkasneje v 30 dneh** po javni razgrnitvi osnutka okoljevarstvenega soglasja. Bodite pozorni na rok.

Zoper okoljevarstveno soglasje, ki ga izda ministrstvo, je možen **upravni spor** (glej točko 8). Tega lahko sprožijo NVO s statusom, civilna iniciativa z 200 polnoletnimi članicami in člani in fizična oseba, ki je sodelovala v postopku PVO kot stranski udeleženec. Navedene NVO in CI pa tudi, če niso sodelovale v postopku kot stranski udeleženci, kar velja tudi za integralno gradbeno dovoljenje. Upravni spor je lahko sprožen, če s strani ministrstva niso bili pravilno uporabljeni predpisi, ali dejansko stanje ni bilo pravilno ali popolno ugotovljeno, ali je bil iz ugotovljenih dejstev narejen napačen sklep.

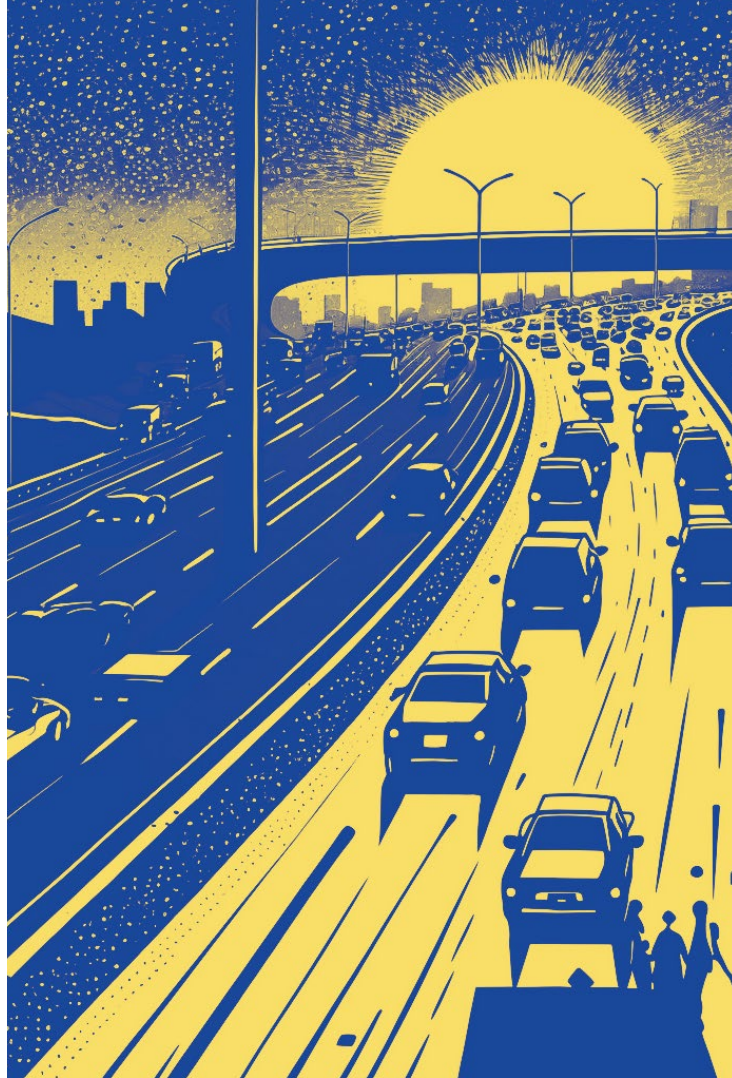
7.3. Okoljevarstveno dovoljenje

Skladno z določili Zakona o varstvu okolja ([ZVO-2](#)) je potrebno pridobiti okoljevarstveno dovoljenje (OVD) za obratovanje **treh vrst naprav**:

- * naprave, ki imajo **pomembnejši vpliv na okolje**,
- * naprave, v katerih se izvaja **dejavnost, ki lahko povzroči večje onesnaževanje ali nesrečo (obrat)** ter
- * **druge naprave**, za katere predpisi določajo obveznost pridobitve OVD.

Vlada podrobneje predpiše naprave in dejavnosti, katerih upravljavci morajo pridobiti OVD v [Uredbi](#) (glej priloge uredbe) in vsebino OVD.

V okviru OVD se določajo **pogoji obratovanja in dovoljene emisije**, s čimer se določa obseg dovoljenih škodljivih vplivov na okolje, glede na **začetno oziroma izhodiščno stanje** okolja, v katerega je umeščena naprava, in **glede na veljavne predpise**, ki določajo dovoljene mejne vrednosti izpuščanja škodljivih snovi v okolje (kot na primer [Uredba o emisiji snovi v zrak iz nepremičnih virov onesnaževanja](#)).

Ministrstvo mora v postopku pridobitve ali spremembe OVD **javnosti zagotoviti**   **vpogled v osnutek OVD**, vsebino odločitve ter razloge, na katerih temelji odločitev in ji dati na voljo **30 dni** za podajanje mnenj in pripomb. Po pridobitvi mnenj in pripomb ministrstvo izvede javno obravnavo, na katero povabi zainteresirano javnost najmanj **15 dni pred dogodkom**. Udeleženci se morate na javno obravnavo, ki je lahko izvedena v fizični ali digitalni obliki, prijaviti **najmanj 8 dni** pred

dogodkom. Vlagatelj vloge se mora do stališč javnosti opredeliti in **po potrebi dopolniti vlogo**.

Stranski udeleženec v postopku OVD je lahko vsaka fizična oseba, ki izkaže, da bi nameravani poseg lahko vplival na njene pravne koristi. Stranski udeleženec je lahko tudi NVO s statusom delovanja v javnem interesu na področju varstva okolja ali ohranjanja narave, ter civilna iniciativa z 200 polnoletnimi članicami in člani. Vsi naštetih pa morajo vložiti zahtevo za vstop v postopek pristojnemu ministrstvu **najkasneje v 30 dneh** po javni razgrnitvi osnutka okoljevarstvenega soglasja. Bodite pozorni na rok.

Ministrstvo odloči o izdaji OVD v roku 6 mesecev od prejema **popolne vloge**, pri čemer je dolžno primerno upoštevati stališča javnosti. Zoper odločitev o izdaji OVD je možen **upravni spor** (glej točko 8).

Ministrstvo je dolžno **preverjati** (najmanj na vsakih 10 let), **zahteva-**

ti spremembo in tudi **odvzeti OVD** po uradni dolžnosti. Na to lahko v primeru, da menite, da prihaja do nepravilnosti, nezakovitosti pri delovanju ali nepravočasnih preverjanj izvajanja OVD, opozorite   ministrstvo in Inšpektorat za okolje in prostor (glej točko 4.2.).

7.4. Integralno gradbeno dovoljenje

Integralno gradbeno dovoljenje je postopek pridobitve gradbenega dovoljenja za objekte, ki imajo večji vpliv na okolje, ki **vkjučuje tudi postopek presoje vplivov na okolje** (PVO – glej točko 7.2).

Zahteva za izdajo gradbenega dovoljenja, za katerega je potrebno opraviti PVO, se objavi na [spletni strani ministrstva](#), na oglasni deski [eUprave](#) in v sistemu [eGraditev](#) (od 1. 1. 2024). Ministrstvo, pristojno za okolje, ki vodi postopek, obvesti javnost o začetem postopku za izdajo integralnega gradbenega dovo-

ljenja in zagotovi javnosti vpogled v zahtevo za izdajo integralnega gradbenega dovoljenja in dokumentacijo, ki se nanaša na predmet izdaje integralnega dovoljenja (vključujoč poročilo o vplivih na okolje), ter omogoči dajanje pripomb **v roku 30 dni** od dneva javne objave na zgoraj navedenih spletnih straneh. Javno objavo izvede po tem, ko pridobi mnenja mnenjedajalcev, da je poseg z vidika njihove pristojnosti sprejemljiv, in ima pripravljen že tudi osnutek integralnega dovoljenja.

Investitor mora, razen pri linijskih gradbenih inženirskih objektih, javno objavo namestiti tudi na lahko dostopno in vidno mesto na nepremičnini, ki je predmet zahteve za izdajo integralnega gradbenega dovoljenja.

Pri postopku integralnega gradbenega dovoljenja se **za izvedbo PVO uporabljajo določila ZVO-2** (glej točko 7.2.).

Stranski udeleženec v integralnem postopku gradbenega dovoljenja je lahko:

- * lastnik nepremičnine in imetnik druge stvarne pravice na nepremičnini, ki je predmet izdaje gradbenega dovoljenja;

- * lastnik zemljišča, ki meji na nepremičnine, na katerih bo nameravana gradnja, razen če upravni organ ugotovi, da gradnja nanj ne vpliva;

- * druga oseba, če izkaže, da bi nameravana gradnja zaradi svojega vpliva med gradnjo in po njej lahko vplivala na njene pravice in pravne koristi;

- * nevladna organizacija s statusom delovanja v javnem interesu na področju varstva okolja ali ohranjanja narave;

* civilna iniciativa, če zbere podpise 200 polnoletnih fizičnih oseb s stalnim prebivališčem na območju občine, kjer je nameravana gradnja, ali na območju občine, ki meji na območje nameravane gradnje. V primeru gradnje določenih objektov (npr. objekti splošnega družbenega pomena), za katero je potrebno pridobiti integralno gradbeno dovoljenje, mora civilna iniciativa imeti **najmanj 500 polnoletnih fizičnih oseb** s

stalnim prebivališčem na območju občine, kjer je nameravana gradnja, ali na območju občine, ki meji na območje nameravane gradnje.

Stranski udeleženci morajo udeležbo v postopku prigrasiti **v roku 30 dni** oz. v času javne objave dokumentacije, na katero se lahko podajajo pripombe. Bodite pozorni na rok, še posebej če se vključujete kot posameznica ali posameznik, saj lahko izgubite pravico do kasnejšega pravnega sredstva (upravni spor).

Po preučitvi pripomb in predlogov ministrstvo izda odločbo, ki se v 15 dneh po vročitvi investitorju in stranskim udeležencem **javno objavi** na spletnih straneh.

Zoper odločbo je dovoljeno sprožiti **upravni spor** (glej točko 8) v roku **30 dni**. Tožbo lahko vložijo stranski udeleženci v postopku, **ki so prigrasili udeležbo** in so sodelovali v postopku do izdaje gradbenega dovoljenja. Nevladne organizacije s statusom

delovanja v javnem interesu na področju varstva okolja ali ohranjanja narave in civilne iniciative lahko vložijo tožbo na Upravno sodišče tudi, **če niso bile udeležene** v postopku izdaje gradbenega dovoljenja.

Upravni spor je možno sprožiti, če se je v postopku ni pravilno uporabljalo veljavnih predpisov, če se ni zakonito vodil upravni postopek in če dejansko stanje ni bilo pravilno ugotovljeno ali ugotovitve niso bile pravilo uporabljene.

7.5. Gradbeno dovoljenje

Za objekte, ki nimajo večjega vpliva na okolje, postopek pridobitve gradbenega dovoljenja (GD) vodi upravna enota, pristojna za zemljišče, na katerem poteka gradnja, razen če gre za določene objekte državnega pomena, za katere ni potrebno izvesti presoje vplivov na okolje, ko izda gradbeno dovoljenje ministrstvo, pristojno za graditev.

GD je obvezno za vse **zahtevne, manj zahtevne in nezahtevne objekte**, kot jih določa [Uredba o razvrščanju objektov](#), ter za odstranitev zahtevnega ali manj zahtevnega objekta. **Enostavni objekti ne potrebujejo GD.**

Če je za nameravani objekt predpisan predhodni postopek v skladu z [uredbo](#), mora investitor vlogi za izdajo GD priložiti tudi **sklep ministrstva, pristojnega za okolje, da presoja vplivov na okolje ni potrebna**. (glej točko 7.2.). V primeru negativne odločitve ministrstva je možen upravni spor, če menimo, da odločitev, da PVO ni potrebna, ni utemeljena. Če bi se v sodnem postopku to potrdilo, bi bilo v tem primeru je potrebno pridobiti integralno gradbeno dovoljenje (glej točko 7.4.). Če pa investitor ni predložil ustreznega sklepa ministrstva, pa menimo, da gre za objekt, za katerega bi moral biti izveden prehodni postopek, lahko na to opozorimo tudi ministrstvo, pristojno za okolje, ki lahko prehodni postopek začne tudi po uradni dolžnosti.

Pomembno je izkoristiti **vse možnosti za sodelovanje v postopku** in se v postopek vključiti **takoj, ko za nameravano gradnjo izveste**. Kako sploh izveste, da je investitor vložil zahtevo za izdajo gradbenega dovoljenja (v nadaljevanju GD) in v kateri fazi je postopek?

Najprej morate ugotoviti, kdo je lastnik nepremičnine, za katero ste izvedeli, da se na njej načrtuje gradnja. Parcelno številko nepremičnine je mogoče ugotoviti v Prostorskem informacijskem sistemu občin ([PIS](#)). Ko razpolagate s podatkom o parcelni številki in katastrski občini, lahko po predhodni brezplačni registraciji preko portala [eSodstvo](#) z vpogledom v zemljiško knjigo pridobite podatke o lastništvu nepremičnine.

Nadalje lahko pri upravni enoti (ali hkrati še na ministrstvu, če gre morabit za integralno GD) **zaposite za informacijo javnega značaja** – ali poteka postopek za izdajo GD za gradnjo na določeni nepremičnini (glej točko 4.1.).

Če ugotovite, da je investitor vložil zahtevo za izdajo GD, **takoj priglasi stransko udeležbo v postopku**. Enako storite, če vas **upravna enota povabi k udeležbi**.

Status stranskega udeleženca vam pripada **avtomatično, po samem zakonu**, če ste:

- * lastnik nepremičnine in imetnik druge stvarne pravice na nepremičnini, ki je predmet izdaje gradbenega dovoljenja *ali*
- * lastnik zemljišča, ki meji na nepremičnine, na katerih bo nameravana gradnja, razen če upravni organ ugotovi, da gradnja nanj ne vpliva.

Če pa ste druga oseba, in bi nameravana gradnja zaradi svojega vpliva med gradnjo ali po njej lahko vplivala na vaše pravice in koristi, pa boste morali **zatrjevati in izkazati ta svoj pravni interes** za udeležbo v postopku.

V postopek izdaje gradbenega dovoljenja se lahko vključi kot stranski udeleženec tudi NVO s statusom delovanja v javnem interesu ohranjanja narave.

Upravni organ stranske udeleženke, znane na podlagi uradnih evidenc, seznanj z začetkom postopka in jih povabi k udeležbi. Stransko udeležbo je potrebno priglasiti v roku, določenem v vabilu k udeležbi, ki **ne sme biti krajši od osem dni in ne daljši od 30 dni**. Bodite pozorni na rok.

Če vabljen oseb svoje udeležbe v določenem roku ne priglasijo, **se šteje, da se z nameravano gradnjo stri-**

nja in se kasneje ne more več vključiti v postopek izdaje GD ter nima pravice do pritožbe. Druga oseba, ki priglasijo udeležbo v postopku, mora ob priglasitvi pojasniti **razloge za udeležbo**, lahko pa navede tudi razloge, zaradi katerih nameravani gradnji ugovarja, ali pa navede, da se z nameravano gradnjo strinja.

Stranski udeleženec, ki med postopkom poda izjavo, iz katere izhaja, da nameravani gradnji ugovarja, mora za svoje trditve v izjavi **predložiti dokaze**.

Če UE ali ministrstvo, ki odloča, ugotovi, da oseba, ki je priglasila udeležbo v postopku, **ne izpolnjuje pogojev za status stranskega udeleženca**, ali v priglasitvi **ni pojasnila razlogov za udeležbo v postopku kljub pozivu k dopolnitvi zahteve** z razlogi za udeležbo, izda sklep, s katerim osebi zavrne vstop v postopek. Pritožba (o kateri odloča pristojno ministrstvo in jo vložite na upravno enoto, ki vodi postopek) zoper ta sklep **zadrži izvršitev sklepa**. Če o gradbenem dovoljenju od-

loča ministrstvo bi bil možen zoper tako odločitev upravni spor.

Ustna obravnava se opravi, če **stranski udeleženec priglasi svojo udeležbo**. Stranski udeleženec ima v postopku **enake pravice in dolžnosti kot stranka**, a le v okviru zagotavljanja varstva **svojih pravnih koristi**.

Če se med postopkom dokumentacija za pridobitev gradbenega dovoljenja spremeni tako, da to lahko vpliva na izdana mnenja ali izjave stranskih udeležencev, mora upravni **organ s spremembo seznaniti stranske udeležence in po potrebi pridobiti njihova nova mnenja ali izjave v delu, v katerem se je projektna rešitev spremenila**. Stranski udeleženec, ki nameravani gradnji ugovarja, svoje trditve navede in zanje do konca obravnave predloži dokaze.

Zoper odločbo o gradbenem dovoljenju, ki jo izda upravna enota, je dovoljena **pritožba v roku 8 dni**. O pritožbi, ki jo vložite na upravno enoto, odloči ministrstvo, pristojno za graditev.

Zoper odločbo, ki jo izda ministrstvo, je dovoljen **upravni spor** (glej točko 8) v roku **30 dni**. Če GD temelji na nezakonitih ali neustavnih odločbah v državnem (DPN) ali občinskem prostorskem načrtu (OPN) in (OPPN), pa tega ne morete ugovarjati v postopku izdaje gradbenega dovoljenja. Zoper prostorske načrte lahko vložite ustavno pobudo na Ustavno sodišče RS (glej točko 10). NVO s statusom delovanja v javnem interesu na področju varstva okolja ali ohranjanja narave morajo pred Ustavnim sodiščem vselej **izkazati pravni interes**, za katerega pa sam status delovanja organizacije v javnem interesu na področju varstva okolja **ni dovolj**. Potrebno je utemeljeno zatrjevati poseg v ustavne pravice, pravne interese in status.

Obnova postopka s strani stranskega udeleženca,   ki mu ni bila dana možnost sodelovanja, je možna v roku **2 mesecev od začetka gradnje**. Če je objekt zgrajen na podlagi **pravnomočnega GD** vsaj do faze izvedenih grobih

gradbenih del in bi razveljavitev ali odprava gradbenega dovoljenja **nesorazmerno posegla v pridobljene pravice ali pravne koristi lastnika objekta**, se v postopku obnove gradbenega dovoljenja ali v postopku odprave ali razveljavitve po nadzorstveni pravici ugotovi le **nezakonitost gradbenega dovoljenja**. Ugotovitev zgolj nezakonitosti gradbenega dovoljenja **ni možna**, če je bilo gradbeno dovoljenje izdano za objekt, za katerega je po predpisih, ki urejajo ohranjanje narave, **treba opraviti presojo sprejemljivosti** po Zakonu o ohranjanju narave (ZON – glej točko 7.6.).

7.6. Naravovarstveno soglasje in dovoljenje

Naravovarstveno soglasje

Posebej pomembni deli narave so zavarovani **z različnimi varstvenimi režimi**. To so območja **Natura 2000**, druga zavarovana območja (npr. **Triglavski narodni park, krajinski parki**)

in razglašene naravne vrednote, kar je razvidno iz [Naravovarstvenega atlasa](#). Gradnja na teh območjih mora biti podvržena posebni presoji – **presoji sprejemljivosti** po Zakonu o ohranjanju narave ([ZON](#)). Izvede se v naslednjih primerih.

- 1 Če je za gradnjo potrebno gradbeno dovoljenje in se izvede tudi presoja vplivov na okolje (PVO), se presoja izvede v okviru PVO (glej točko 7.4.). Če pa se izdaja gradbeno dovoljenje za objekt brez PVO, potem v postopku gradbenega dovoljenja Zavod RS za varstvo narave (ZRSVN) poda le mnenje.
- 2 Če gre za poseg v naravo, za katerega ni potrebno gradbeno dovoljenje, je pa potrebno dovoljenje za poseg v naravo, ki je določen s posebnim pravilnikom – se v tem primeru presoja izvede v okviru postopka izdaje dovoljenja za poseg v naravo (pojasnjeno spodaj v tej točki).

Presoja mora vsebovati **oceno o vplivih oziroma posledicah nameravane gradnje objekta na varstvene cilje** navedenih zavarovanih območij. **Okoljevarstveno soglasje** bo izdano, če se ugotovi, **da ni vpliva, da je ta nebistven ali pa nebistven pod pogojem, da se izvedejo omilitveni ukrepi**. To so posegi ali ravnanja, s katerimi se omili vpliv posega na zavarovana območja.

Sodelovanje javnosti

se izvede v postopku izdaje gradbenega dovoljenja ali postopku dovoljenja za poseg v naravo. V vsakem primeru pa ima **nevladna organizacija s statusom delovanja v javnem interesu na področju ohranjanja narave** v postopku **pravico zastopati interese ohranjanja narave**.

Dovoljenje za poseg v naravo

Če za poseg v naravo ni potrebno dovoljenje po kakšnem drugem predpisu in gre za poseg, ki bi lahko **ogrozil biotsko raznovrstnost, naravno vrednoto ali zavarovano območje**, je zanj potrebno dovoljenje za poseg v naravo (v skladu z ZON in [pravilnikom](#)). Praviloma ga izda **uprava enota** na podlagi pozitivnega mnenja ZRSVN. V dovoljenju se navedejo tudi morebitni omilitveni ukrepi, s katerimi se odpravljajo pričakovani škodljivi vplivi posega v naravo ter drugi pogoji, da se lahko poseg izvede.

V postopku mora organ seznaniti javnost z vlogo in osnutkom odločbe z

objavo (najmanj na [spletnih oglasnih deskah upravnih enot n eUpravi](#)) in sicer najmanj **za 30 dni**, ko lahko javnost   podaja pripombe in predloge. Nevladne organizacije s statusom delovanja v javnem interesu na področju ohranjanja narave lahko v postopku zastopa interese ohranjanja narave.

7.7. Prevlada javne koristi

Predvsem v okviru prostorskega načrtovanja lahko pride do nasprotja različnih javnih interesov. Če teh, kljub usklajevanju, ni mogoče uskladiti, se lahko uporabi institut razrešitve nasprotja javnih interesov. Ta se lahko uporabi, če gre za nujne razloge uresničevanja javnega interesa, v skladu z zakonom ali razvojnim dokumentom države, in če je predvideni učinek javnega interesa, ki prevlada, večji od škodljivih posledic za javni interes, ki je bil prevladan. Odločitev o razrešitvi nasprotja interesov sprejme vlada.

Kadar je v postopku **sprejemanja plana** (strategije, DPN, OPN, glej točko 7.1.) plan zaradi škodljivih vplivov na ohranjanje narave **zavrjen**, lahko **pristojni državni organ** ali **zadevna občina** predlaga **prevlado javne koristi nad javno koristjo ohranjanja narave**. Predlog je potrebno vložiti v **90 dneh** po zavrnitvi plana, postopek pa vodi ministrstvo, pristojno za okolje.

V postopku prevlade javne koristi je treba na podlagi ugotovitve, da se plan nanaša na uresničevanje javne koristi, določene z zakonom in da ni drugih, ustreznih rešitev za uresničitev te javne koristi, presoditi, **katera javna korist bo v konkretni zadevi prevladala**. Pristojno ministrstvo pripravi predlog odločitve o prevladi javne koristi ob upoštevanju mnenja Zavoda RS za varstvo narave – [ZRSVN](#)) v 60 dneh po prejemu predloga za uvedbo postopka. O prevladi pa odloči vlada.

Stranski udeleženec v postopku prevlade druge javne koristi je lahko

NVO s statusom delovanja v javnem interesu na področju ohranjanja narave. Ker **posebnih rokov za vključitev ni, se je potrebno čimprej prijaviti** v postopek pri ministrstvu, pristojnemu za okolje.

Če prevlada druga javna korist, je potrebno hkrati sprejeti tudi odločitev **o nujnih izravnalnih ukrepih** – to so dejavnosti, posegi ali ravnanja, s katerimi se nadomesti predvidena ali povzročena okrnitev narave. Te podrobneje določi državni ali lokalni organ, ki je predlagal prevlado v ustreznem planu in poskrbi za njihovo izvedbo.

Pred odločitvijo o prevladi je v določenih primerih potrebno pridobiti **mnenje pristojnega organa EU**, sicer pa ga je treba obvestiti.

Zoper odločbo o prevladi je možen upravni spor, ki ga lahko sproži NVO s statusom delovanja v javnem interesu na področju ohranjanja narave, če je kot stranski udeleženec sodelovala v postopku prevlade.

V postopku **pridobitve integralnega gradbenega dovoljenja** (glej točko 7.4.), ki vključuje postopek presoje vplivov na okolje (PVO – glej točko 7.2.), pristojni organi ugotovijo, da je poseg v okolje **nesprejemljiv z vidika ohranjanja narave** in je torej projekt negativno ocenjen, ministrstvo, pristojno za okolje, o tem **obvesti investitorja**. Ta lahko, najkasneje **v roku 90 dni** po dokončnosti zavrnitve okoljevarstvenega soglasja (glej točko 7.2.), predlaga ministrstvu, pristojnemu za okolje, uvedbo postopka prevlade druge javne koristi nad javno koristjo ohranjanja narave. Postopek se vodi smiselno enako kot postopek v primeru prevlade pri planu iz prvega odstavka te točke.

7.8. Vodno soglasje in vodno dovoljenje

Vodno soglasje

Vodno soglasje je po Zakonu o vodah ([ZV-1](#)) potrebno pridobiti **ob vsakem posegu v prostor, ki bi lahko trajno ali začasno vplival na vodni režim ali stanje voda.**

Ti posegi vključujejo posege:

- * na vodnem ali priobalnem zemljišču;
- * ki so potrebni za izvajanje javnih služb po tem zakonu;
- * ki so potrebni za izvajanje posebne rabe vode;
- * na varstvenih in ogroženih območjih;
- * zaradi odvajanja odpadnih voda;
- * kjer lahko pride do vpliva na podzemne vode, zlasti bogate-

nje vodonosnika ali vračanje vode v vodonosnik;

- * kot so hidromelioracija in druga kmetijska operacija, gozdarsko delo, rudarsko delo ali drug poseg, zaradi katerega lahko pride do vpliva na vodni režim.

Vodno soglasje izda ministrstvo, pristojno za okolje v **60** dneh pri zahtevnem in vodnem objektu, v **30** dneh pri manj zahtevnem objektu oziroma v **15** dneh pri enostavnem in nezahtevnem objektu, od prejema popolne vloge. Natančno (poimensko) razvrščanje med zahtevne, vodne, nezahtevne in enostavne objekte določa [Uredba o razvrščanju objektov](#), v [Prilogi I](#).

Vodno soglasje se v postopku pridobitve gradbenega dovoljenja **šteje kot mnenje** (glej točko 7.1.).

Posebno sodelovanje javnosti v postopku pridobitve vodnega soglasja ali evidentirane rabe vode **ni pred-**

videno, zato lahko v postopku sodelujejo NVO s statusom delovanja v javnem interesu ohranjanja narave. 🏠 Na podlagi pravil splošnega upravnega postopka (glej točko 7.) bi se v postopek lahko vključila vsaka oseba, 👤 ki bi izkazala pravni interes, oz. bi vodno soglasje lahko posegalo v njene pravne koristi.

Vodno dovoljenje

Vsakdo lahko rabi vodno ali morsko dobro v skladu z določili ZV-1, v kolikor s svojo rabo neznatno vpliva na količino ter kakovost voda oz. na njihovo splošno stanje. S svojo rabo ne sme omejevati enakih pravic drugih. Navedena **splošna raba** pa se šteje za preseženo v obliki **posebne rabe** vode. Posebno rabo vode je potrebno ustrezno evidentirati ali zanjo pridobiti vodno pravico in jo lahko izvršuje zgolj imetnik vodne pravice ali upravičenec do evidentirane posebne rabe vode. Posebna raba vode **za oskrbo s pitno vodo** ima prednost pred vsemi drugimi oblikami rabe vode.

Posebna raba vode, ki jo je treba ustrezno evidentirati, vključuje rabo za:

- * **lastno oskrbo s pitno vodo,**
- * **pridobivanje toplote in**
- * **zalivanje vrta.**

'Zgolj' evidentirana posebna raba je dovoljena do določenih pragov, ki so določeni v [Pravilniku o evidentirani rabi vode](#) - tako je npr. dovoljeno črpanje največ 1m³ vode na dan za namene lastne preskrbe s pitno vodo.

Kadar raba vode presega v Pravilniku določene pragove, je potrebno pridobiti **vodno dovoljenje** in z dovoljenjem povezano **vodno pravico**.

Vodno dovoljenje je treba pridobiti za posebno rabo vode za:

- * lastno oskrbo s pitno vodo ali oskrbo s pitno vodo, ki se izvaja kot gospodarska javna služba,
- * tehnološke namene,
- * dejavnost kopališč,
- * pridobivanje toplote,
- * namakanje kmetijskega zemljišča ali drugih površin,
- * izvajanje športnega ribolova v komercialnih ribnikih,
- * pogon vodnega mlina, žage ali podobne naprave,

- * gojenje sladkovodnih in morskih organizmov,
- * pristanišče in vstopno-izstopno mesto po predpisih o plovbi po celinskih vodah,
- * zasneževanje smučišča,
- * proizvodnjo električne energije v hidroelektrarni z instalirano močjo, manjšo od 10 MW, in
- * drugo rabo, ki presega splošno rabo po tem zakonu, pa zanjo ni treba pridobiti koncesije po tem zakonu in ne gre za posebno rabo, za katero v skladu s petim odstavkom 108. člena tega zakona pridobitev vodne pravice ni potrebna.

Za vsako izmed zgoraj navedenih posebnih rab je potrebno pridobiti **posebno vodno dovoljenje** – to pomeni, da v kolikor se določen vodni vir uporablja za več namenov (pitna voda, dejavnost kopališč), morajo

upravljavci pridobiti vodno dovoljenje za vsako posamezno kategorijo posebne rabe.

Za odvajanje odpadnih voda in odvajanje toplote v vode je vselej potrebno pridobiti tudi okoljevarstveno dovoljenje po ZVO-2 (glej točko 7.2.).

Vodno dovoljenje je treba pridobiti **pred pridobitvijo dovoljenja za poseg v prostor**, skladno s predpisi s področja urejanja prostora in graditve objektov (GZ-1 – glej točko 7.5.).

Vodno dovoljenje izda ministrstvo, pristojno za okolje. Vpogled v obstoječa vodna dovoljenja je dostopen na [spletni strani MOP](#), dovoljenja pa so sicer dostopna na podlagi ZDIJZ.

Posebno sodelovanje javnosti v postopku pridobitve vodnega dovoljenja ali evidentirane rabe vode ni predvideno, zato lahko v postopku sodelujejo zgolj NVO s statusom delovanja v javnem interesu ohranjanja narave. Na podlagi pravil splošnega upravnega postopka (glej toč-

ko 7.) bi se v postopek lahko vključila vsaka oseba, ki bi izkazala pravni interes, oz. bi vodno soglasje lahko posegalo v njene pravne koristi.

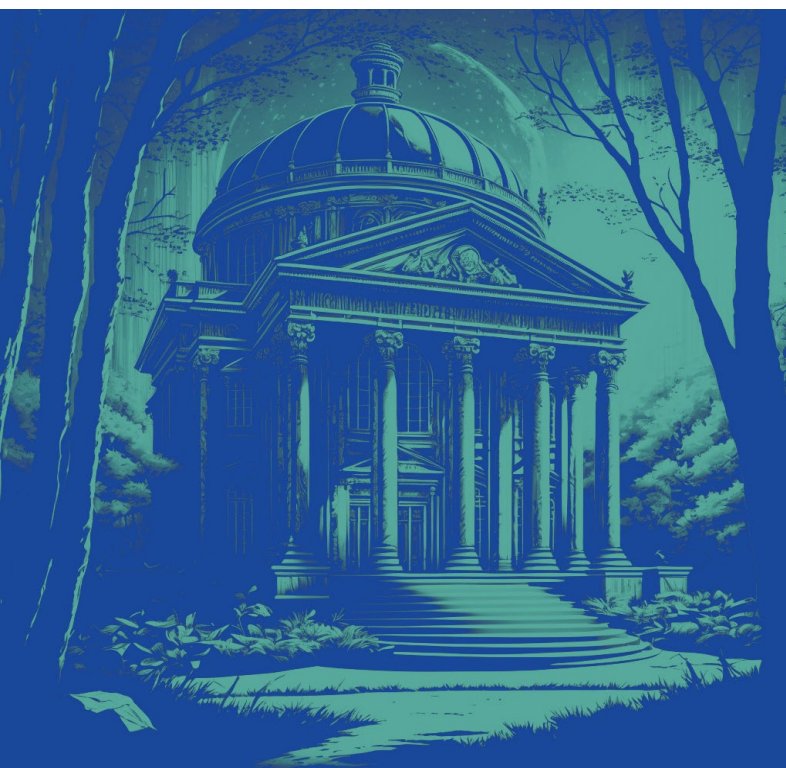

8

**Kdaj greste lahko
na Upravno
sodišče?**

Upravni spor je možno začeti zoper odločitve, ki jih sprejme ministrstvo, pristojno za okolje, naravo in prostor ali drug oblastveni organ, tudi na lokalni ravni (tudi zoper odločitve, ki jih ministrstvo sprejme kot pritožbeni organ – primer gradbenega dovoljenja, glej točko 7.5.).

V upravnem sporu odloča sodišče tudi o zakonitosti posamičnih aktov in dejanj, s katerimi organi posegajo v človekove pravice in temeljne svobščine posameznika, če ni zagotovljeno drugo sodno varstvo.

Upravni spor lahko sproži oseba, ki je bila stranka (stranski udeleženec) že v upravnem postopku, v katerem je bila sprejeta odločitev, zoper katero se vlaga tožba. Če stranskemu udeležencu v tem postopku ni bilo omogočeno sodelovanje, potem mora v okviru upravnega postopka predlagati obnovo postopka. **Rok za sprožitev upravnega spora je 30 dni.** Bodite pozorni na rok.

V upravnem sporu se lahko odločitev izpodbija samo, če je bil z njo postopek odločanja o zadevi, v okviru upravnega postopka, končan.

Upravni spor ni dopusten, če stranka, ki je imela možnost vložiti pritožbo ali drugo redno pravno sredstvo zoper upravni akt, tega ni vložila ali ga je vložila prepozno.

Glavni razlogi za sprožitev upravnega spora so naslednji razlogi: če pri odločanju v upravnem postopku ni bilo pravilno ali popolno ugotovljeno dejansko stanje, niso bili pravilno uporabljeni predpisi ali je šlo za

kršitve procesnih pravil postopka. Za tožbo si je treba vedno priskrbeti pravno pomoč.

Praviloma je z obravnavo tožbe pri Upravnem sodišču postopek zaključen, le v izjemnih primerih je dopuščena možnost pritožbe zoper sodbo na Vrhovno sodišče – o dopustnosti morebitne pritožbe odloči Upravno sodišče v pravnem pouku sodbe.

Tožbo pred Upravnim sodiščem lahko vložimo (oz. sprožimo upravni spor) zlasti v naslednjih primerih.

Zoper odločitev ministrstva, pristojnega za naravo, o naravovarstvenem dovoljenju.

Tožbo zoper naravovarstveno dovoljenje lahko vloži le nevladna organizacija s statusom delovanja v javnem interesu na področju ohranjanja narave, ki je priglasila stransko udeležbo v postopku, saj imajo ta društva pravico zagovarjati interese ohranjanja narave v vseh upravnih in

sodnih postopkih. Zoper odločitev ministrstva je možno vložiti tožbo na Upravno sodišče v roku **30 dni**.

Zoper izvedbene prostorske akte (državni prostorski načrt (DPN), uredbo o najustreznejši varianti, uredbo o varovanem območju prostorske ureditve državnega pomena, občinski prostorski načrt (OPN), občinski podrobni prostorski načrt (OPPN) in odlok o urejanju podobe naselij in krajine.

Vendar pozor! Čeprav Zakon o urejanju prostora ([ZUreP-3](#)) omogoča upravni spor, ta zaradi odločitve Ustavnega sodišča RS o neustavnosti določb, ki omogočajo upravni spor, ne bo uspešen (glej točko 5.2.). Zato je potrebno vložiti pobudo za presojo zakonitosti in ustavnosti na Ustavno sodišče RS (glej točko 10.).

Zoper integralno gradbeno dovoljenje, ki ga izda ministrstvo, pristojno za okolje.

Glej točko 7.4..

Zoper odločitev ministrstva, pristojnega za okolje, o okoljevarstvenem soglasju.

Glej točko 7.2..

Zoper odločitev ministrstva, pristojnega za okolje, o pritožbi zoper gradbeno dovoljenje, ki ga je na prvi stopnji izdala upravna enota.

Glej točko 7.5..

Zoper odločitev ministrstva, pristojnega za okolje, v postopku ugotavljanja odgovornosti za okoljsko škodo in določanje sanacijskih ukrepov.

Glej točko 11..

Zoper celovito dovoljenje, ki ga izda ministrstvo, pristojno za okolje.

Glej točko 5.2..

Zoper odločitev Informacijskega pooblaščenca o dostopu do informacij javnega značaja.

Če nam organ neupravičeno zavrne dostop do informacij javnega značaja (glej točko 5.1.), se lahko pritožimo pri Informacijskem pooblaščenca. Zoper njegovo negativno odločbo je dovoljen upravni spor v roku 30 dni od prejema odločitve pooblaščenca, ki jo lahko sproži vsak, ki zahteva informacijo javnega značaja.

9

**Kdaj greste lahko
na splošno sodišče
(civilnopravni
zahtevki)?**

S tožbo v pravnem postopku pred splošnim sodiščem lahko v določenih primerih zahtevate:

- * ustavitev ali prepoved posega, ki čezmerno obremenjuje okolje ali povzroča neposredno nevarnost za življenje ali zdravje ljudi,
- * odstranitev škodne nevarnosti,
- * prenehanje s kršitvijo osebnostnih pravic,
- * opustitev vznemirjanja in
- * odškodnino.

Tudi pri sprožanju civilnih postopkov na sodišču je priporočljivo, da vselej razpolagate z ustrezno pravno podporo. Pozorni morate biti tudi na **možnost, da boste tožbo izgubili** (če ne boste uspeli z dokazi utemeljiti svojega zahtevka), kar v večini primerov pomeni, da boste morali plačati tudi stroške nasprotnne stranke (vključujoč s stroškom pravne pomoči te stranke). V tožbo

torej šele, ko boste izkoristili ostale možnosti, ko boste razpolagali z ustreznimi argumenti in dokazili (glej točko 5) in bo vam tudi pravica ali pravnik povedal, da imate dobre možnosti za uspeh.

1 Zaradi uresničevanja **pravice do zdravega življenjskega okolja** lahko s tožbo zahtevate, da tisti, ki posega v okolje, **ustavi poseg, če bi ta povzročil ali povzroča čezmerno obremenitev okolja**, ali če bi **povzročil ali povzroča neposredno nevarnost za življenje ali zdravje ljudi**, ali da se mu prepove začeti izvajanje posega v okolje, **če je izkazana velika verjetnost, da bi povzročil takšne posledice**. Hkrati s tožbo je smiselno vložiti **predlog za začasno odredbo za preprečitev nadaljnjih škodljivih ravnanj** do končne odločitve sodišča.

Za več informacij glej točko 6.

2 S tožbo lahko zahtevate **odstranitev škodne nevarnosti**.

Primeri: odlaganje salonitnih plošč na sosednjem zemljišču, strupeni dim, ki prihaja s sosednjega zemljišča zaradi kurjenja lesa, plastike ali drugih materialov.

3 S tožbo lahko zahtevate prenehanje s kršitvijo osebnostnih pravic.

Vsakdo ima pravico zahtevati prenehanje dejanja, s katerim se krši nedotakljivost človekove osebnosti, osebnega in družinskega življenja ali kakšna druga osebnostna pravica, da se prepreči tako dejanje, ali da se odstrani njegove posledice.

Primeri: smrad s sosednjega zemljišča, prekomeren hrup ki prihaja iz sosednjega zemljišča.

4 Varstvo pred emisijami Sosedje so dolžni svojo lastninsko pravico izvrševati tako, da se medsebojno ne vznemirjajo. Prizadeti posameznik (lastnik oziroma domnevni lastnik) lahko zahteva opustitev

Tožba pride v poštev v primeru, ko toženec prekomerno posega v **pravico do zdravega življenjskega okolja tožnika**. Zahtevek je možno podati tudi, če nastane **škoda pri opravljanju splošno koristne dejavnosti**, za katero je dal dovoljenje pristojni organ, vendar **le za povrnitev škode, ki presega običajne meje**. Zahtevajo se lahko upravičeni ukrepi za preprečitev nastanka škode ali za njeno zmanjšanje.

vznemirjanja in prepoved nadaljnje-
ga vznemirjanja z emisijami (to so
dejanja in vzroki, ki izvirajo iz ene
nepremičnine in otežujejo uporabo
drugih nepremičnin čez mero, ki je
glede na naravo in namen nepre-
mičnine ter glede na krajevne raz-
mere običajna, ali povzročajo znat-
nejšo škodo).

Bistven kriterij za presojo, ali gre za
prepovedano emisijo, so **krajevne
razmere (krajevno običajna mera)**
ali škoda, ki je nastala na prizadeti
nepremičnini. Emisija je prepoveda-
na (**protipravna**), **ko preseže dolo-
čen tolerančni prag**, kar v vsakem
konkretnem primeru glede na pred-
pise in krajevno običajne mere pre-
soja sodišče. Emisije, ki so glede na
naravo in namen nepremičnine ter
glede na krajevne razmere **običajne**,
je treba trpeti, čeprav so morda lah-
ko moteče. Sodišče se pri tem ozira
tudi na predpise o zgornjih mejah
dovoljenih emisij, kot jih določajo
okoljski predpisi, vendar odloča tudi
o motnjah, ki nimajo določenih mej-
nih vrednosti (npr. smrad).

Sodišče ne razpolaga s strokovnim
znanjem o tem, kdaj so prekoračene
mejne vrednosti hrupa, vibracij in
drugih imisij, zato je dokazno breme
na tožniku (tožnik mora dokazati
prekoračitev mejnih vrednosti) –
za to so usposobljeni certificirani
merilci posameznih izpustov oz.
vrednosti v okolju (glej točko 15),
sodišče pa bo običajno postavilo še
izvedenca.

Prizadeti lastnik ima pravico zah-
tevat tudi **povrnitev škode**, ki mu
je bila povzročena z vznemirjanjem
(npr. škoda na zdravju).

Primeri: *vznemirjanje z dimom,
smradom (sosed nepravilno kuri
odpadke v kurilni napravi),
hrupom (iz bližnje proizvodne
naprave, prekomerno obreme-
njene ceste), svetlobo (moteča
razsvetljava sveti neposredno v
stanovanje / hišo) in podobno.*

5 **Odškodnino** lahko zahtevate,
predvsem če vam je bila škoda
povzročena z **vznemirjanjem z emisi-**

jami, s prekomernim posegom v pravo do zdravega življenjskega okolja ali s kršitvijo osebnostnih pravic.

Škoda je zmanjšanje premoženja (**navadna škoda**), preprečitev povečanja premoženja (**izgubljeni dobiček**), pa tudi povzročitev telesnih ali duševnih bolečin ali strahu drugemu ter okrnitev ugleda pravne osebe (**nepremoženjska škoda**).

Odškodnino je možno zahtevati tudi s **kolektivno tožbo**, in sicer v primeru množičnega oškodovanja, ki **izvira iz okoljske nesreče** (nadzorovan ali nepredviden dogodek, ki je nastal zaradi posega v okolje in ima takoj ali kasneje za posledico neposredno ali posredno ogrožanje življenja ali zdravja ljudi ali kakovosti okolja; tudi ekološka nesreča po predpisih o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami).

Tožbo lahko vloži višji državni odvetnik in pravna oseba zasebnega prava, ki opravlja nepridobitno dejavnost in pri kateri obstaja nepo-

sredna povezava med njenimi glavnimi cilji delovanja in pravicami, ki naj bi bile kršene ter v zvezi s katerimi se vlaga tožba (tudi **nevladne organizacije**, ki imajo status delovanja v javnem interesu na področju varstva okolja ali ohranjanja narave).

Za več informacij je na voljo [Zelena svetovalnica](#), priporočljiva pa je tudi pomoč odvetnice ali odvetnika.

10

Kdaj se lahko
obrnete na
Ustavno sodišče?

Ustavno sodišče je najvišji organ sodne oblasti za **varstvo ustavnosti in zakonitosti** ter človekovih pravic in temeljnih svoboščin v Sloveniji.

V Ustavi RS najdemo več določil, ki so povezana z okoljem. Od že večkrat omenjene pravice do zdravega življenjskega okolja, do pravice do pitne vode in dolžnosti ohranjanja vodnih virov v javni lasti, do zagotavljanja ekološke funkcije lastnine, do dolžnosti varovanja naravnih znamenitosti in redkosti vsakogar in dolžnosti ohranjanja naravne dediščine s strani države in občin. Ustava med drugim določa, da se gospodarska dejavnost ne sme izvajati v nasprotju z javno koristjo.

Delo Ustavnega sodišča in postopke, ki jih vodi sodišče, določa Zakon o ustavnem sodišču ([ZUstS](#)). Zakon civilnim iniciativam in nevladnim organizacijam ne daje posebnih pravic v zvezi z uveljavljanjem varstva okolja pred Ustavnim sodiščem.

Na Ustavno sodišče je možno vložiti **pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisa ali splošnega akta** (zakon, uredba, občinski odlok in podobno), v primeru kadar menite, da je predpis neustaven, ali ni v skladu s predpisi EU ali ratificiranimi mednarodnimi pogodbami. Na [spletnih straneh Ustavnega sodišča](#) najdete več pogojev in navodil, kako vložiti pobudo. Ob vložitvi pobude lahko sodišču predlagate tudi **začasno zadržanje izvajanja splošnega akta ali tistega njegovega dela, ki ga štejete za nezakonitega ali neustavnega**. S tem se vsaj do zaključka postopka pred sodiščem, za katerega ni določeno, kako dolgo mora trajati, zavarujete pred učinkovanjem morebiti nezakonitega

ali neustavnega predpisa. Postopki pred Ustavnim sodiščem namreč lahko **potekajo tudi več let**.

Na Ustavno sodišče pa lahko vložite tudi **ustavno pritožbo** zaradi **kršitve človekove pravice ali temeljne svobščine** zoper **posamični akt** (kot je npr. odločitev upravnega organa o vaših pravicah). Tudi za pritožbo najdete konkretnejša navodila na spletnih straneh Ustavnega sodišča iz prejšnjega odstavka. Pred uporabo ustavne pritožbe pa morate izkoristiti **vsa pravna sredstva** (redna iz izredna), ki vam jih ponuja sodstvo v Sloveniji, če ne **avtomatično ne izkazujete pravnega interesa**. Le izjemoma Ustavno sodišče odloči pred izčrpanjem vseh pravnih sredstev, če je kršitev očitna in bi za pritožnika predstavljala nepopravljive posledice, če Sodišče ne bi postopalo tako.

Vsak pobudnik presoje ustavnosti in zakonitosti ali vlagatelj ustavne pritožbe mora izkazati **pravni interes**. Brez pravnega interesa sodišče pobudo zavrže in je vsebinsko ne

obravnava. Nekateri državni organi oziroma telesa pa lahko vložijo zahtevo brez izkazovanja pravnega interesa – npr. **Varuh človekovih pravic, Informacijski pooblaščenec, državni zbor, svet ali vlada**.

NVO s statusom delovanja v javnem interesu in druge združbe civilne združbe   na Ustavnem sodišču **nimajo posebnih pravic** in morajo, prav tako kot posameznica ali posameznik, **utemeljiti svoj pravni interes**.

Čarobne palice, ki bi vam vsakič lahko povedala, ali nekdo ima pravni interes ali ne, ni. Zato je bistvenega pomena, da pogledate tudi sodno prakso Ustavnega sodišča in vnaprej vidite, kaj upošteva Ustavno sodišče. Vse odločitve Ustavnega sodišča najdete na [spletni strani Ustavnega sodišča](#), izbor bolj pomembnih, z vidika varstva okolja, pa najdete na [spletni podstrani](#) Zagovornikov okolja.

**Kakšne pravice
imate v primeru
okoljske škode?**

Okoljska škoda je pogosto posledica **okoljske nesreče**, ni pa temu nujno tako in tudi vsaka okoljska nesreča ne vodi nujno do okoljske škode. Povzročitelj obremenitve (zasebna pravna ali fizična ali javna pravna oseba) je **odgovoren za preprečevanje in sanacijo okoljske škode** v skladu z načelom 'povzročitelj plača'.

Okoljsko škodo, ki jo zaznate, lahko vselej sporočite pristojnim državnim organom – **ministrstvu, pristojnemu za okolje** ali **Agenciji RS za okolje** (ki vodi postopek ugotavljanja okoljske škode), lahko pa tudi policijo, ker je mogoče prišlo do kaznivega dejanja. Povzročitelji škode **morajo tudi sami takoj obvestiti ministrstvo, vendar ni nujno, da se to v praksi tudi zgodi**. Zato je smiselno, da ministrstvo oziroma ARSO obvestite tudi sami ali pri organu preverite, če za škodo že vedo.

Na podlagi Zakona o varstvu okolja (ZVO-2) imajo nevladna organizacija s statusom delovanja v javnem inte-

resu, civilna iniciativa z najmanj 200 polnoletnimi fizičnimi osebami, ter pravna ali fizična oseba, ki je zaradi nastanka okoljske škode prizadeta v svojih pravnih koristih ali bi bila zaradi nastanka okoljske škode verjetno lahko prizadeta v svojih pravnih koristih, **pravico, da ministrstvo, pristojno za okolje (konkretno ARSO) obvestijo o primerih okoljske škode ter zahtevajo, naj ministrstvo ukrepa.** Obvestilo mora vsebovati informacije in podatke, ki izkazujejo obstoj okoljske škode. Ministrstvo obvestilo preuči in ga pošlje domnevnemu povzročitelju, da nanj odgovori v roku 14 dni.

Nato mora ministrstvo izdati **odločbo o sanacijskih ukrepih.**

Informacije o teku postopka in znanih pomembnih dejstvih v postopku izdaje odločbe o sanacijskih ukrepih ministrstvo objavi na [Oglasni deski eUprave](#) ter javnost povabi k sodelovanju. Na osnutek odločbe lahko osebe, ki lahko podajo obvestilo z zahtevo ARSO o okoljski škodi dajejo

v roku 30 dni pripombe in predloge. Stranski udeleženci v postopku določanja sanacijskih ukrepov so lahko pravne in fizične osebe, ki so zaradi škode prizadete v svojih pravnih koristih, ter nevladne organizacije s statusom delovanja v javnem interesu na področju varstva okolja ali ohranjanja narave.

Osebe iz prejšnjega odstavka , ki so postale stranski udeleženci v postopku, lahko sprožijo **upravni spor zoper odločbo izdano v tem postopku škode**, v kolikor menijo, da ni ustrezna. **Rok za sprožitev upravnega spora je 30 dni.** Bodite pozorni na rok.

12

Kdaj je lahko
neposredna
demokracija
učinkovita?

Neposredna demokracija ni pomembna ali potencialno učinkovita zgolj na državnih ali lokalnih volitvah, temveč tudi ob kritičnih točkah sprejemanja predpisov v mandatu posamezne vlade oz. sestave Državnega zbora.

Poleg možnosti neposredne demokracije, ki so predstavljene v točki 5.4. (**ljudska iniciativa** na državni in lokalni ravni in **zbori občanov**), ima javnost tudi možnost zahtevanja **zakonodajnega referenduma** na državni in na lokalni ravni.

Na državni ravni poznamo:

- * referendum o spremembi ustave, ki ga razpiše Državni zbor (in na katerega javnost ne more vplivati dokler o njem ne glasuje),
- * **zakonodajni referendum**, ki poteka po sprejemu zakona v Državnem zboru (primer tega je [referendum o noveli Zakona o vodah iz leta 2021](#)), ki ga lahko zahteva javnost ter
- * posvetovalni referendum, ki ga razpiše Državni zbor na lastno pobudo.

Zakonodajni referendum je orodje, ki je na voljo v primeru, da se državljanke in državljani ne strinjajo s spremembo zakonodaje – gre za **naknadni referendum oz. referendum po sprejetju zakona**. Zakonodajni referendum se na pobudo javnosti razpiše na način, da se najprej v Državni zbor v roku **7 dni** od sprejema zakona vloži zahteva za razpis referenduma, s predložitvijo **2500**

podpisov volivk in volivcev. Seznam podpisov mora vsebovati osebno ime, datum rojstva, naslov in občino stalnega prebivališča, lastnoročni podpis ter datum podpisovanja seznama. To lahko v imenu 2500 (ali več) podpisnikov vloži **katerakoli fizična oseba ali drugo združenje državljanov.**

Po ustrezni vložitvi zahteve predsednica ali predsednik Državnega zbora razpiše rok za zbiranje **40.000** podpisov volivk in volivcev **na upravnih enotah**, ki traja **35 dni**. Začetni dan zbiranja lahko predsednica ali predsednik sam določi.

V 35 dneh mora pobudnica ali pobudnik preko upravnih enot fizično ali preko certificiranih digitalnih podpisov zbrati 40.000 podpisov volivk in volivcev. Če so podpisi uspešno zbrani, Državni zbor razpiše datum referendumoma.

Za zavrnitev zakona je najprej potrebno doseči **kvorum – vsaj petina vseh volivk in volivcev v državi mora glasovati**

proti zakonu (v letu 2022 je bilo vseh volivk in volivcev v Sloveniji skoraj 1,7 milijona, kar pomeni, da bi moralo proti zakonu glasovati vsaj približno **340,000** ljudi). Zakon je ob izpolnjevanju navedenega pogoja zavrnen, če večina volivk in volivcev, ki se udeleži referendumoma, glasuje proti.

Na lokalni ravni poznamo:

- * **naknadni referendum** o splošnem aktu občine (ali njegovem delu), ki ga lahko zahtevajo občanke in občani ter
- * **svetovalni referendum**, ki ga razpiše občinski svet.

Naknadni referendum lahko zahteva **5 % volivk in volivcev**. Pobudo za naknadni referendum lahko poda vsaka občanka ali občan v občini. Pobuda mora biti vložena na občinski svet **v roku 15 dni** po sprejemu splošnega akta (kot je občinski odlok). Župan določi način in rok zbiranja podpisov, ki so potrebni za razpis referendumoma,

v vsakem primeru pa se podpise zbira na upravni enoti.

Splošni akt ali njegove posamezne določbe so na referendumu zavrjeni, če proti glasuje **večina občank in občanov, ki so veljavno glasovali**, pod pogojem, da proti splošnemu aktu ali njegovim posameznim določbam glasuje **najmanj petina vseh volilno sposobnih občank in občanov** – enak kvorum, kot na državni ravni.

13

**Kam se še lahko
obrnete, če v državi
ne morete rešiti
problema?**

Obstajajo tudi mednarodni organi, na katere se lahko obrnete v primeru, da v nacionalnem okolju nikakor ne pridete do rešitve. V teh primerih gre pogosto za dolgo trajajočo, perečo problematiko, ki je državna politika preko sprejemanja ali izvajanja predpisov ali preko sodišča ustrezno ne naslavlja. Postopki, naštetih v tej točki pogosto trajajo zelo dolgo, zato je pomembno, da najprej izkoristite vse možnosti, ki vam jih ponuja nacionalni pravni red.

Sodišče Evropske unije ([European Court of Justice](#)) skrbi za enotno razlago in uporabo prava EU v vseh

državah članicah EU in skrbi, da države in institucije EU ravnajo v skladu s pravom EU.

Nacionalna sodišča se lahko, kadar so v dvomu glede razumevanja prava EU, obrnejo na Sodišče EU (SEU) v postopku **predhodnega vprašanja**. Če se znajdete v postopku, kjer ni jasno, kako naj bi se uporabljalo določilo EU, lahko sodišču **kadarkoli predlagate, da zastavi predhodno vprašanje SEU**.   Sodišča to ne zavezuje.

Na SEU lahko druge države članice in Evropska komisija tožijo državo

članico zaradi kršitev prava EU. Tega postopka **ne more sprožiti javnost**, lahko pa javnost o kršitvah prava EU obvesti Evropsko komisijo, ki nato glede na verodostojnost argumentov in dokazov sproži uradne postopke zoper državo članico, ki se lahko končajo s tožbo EK zoper članico. [Na spletnih straneh Evropske komisije](#) najdete navodila, kako prijaviti kršitev in stopiti v stik s komisijo.

Pod določenimi pogoji je možno na SEU vložiti tožbo kot fizična oseba, če gre za opustitev ukrepanja organov EU, ter odškodninsko tožbo kot fizična oseba ali podjetje zaradi ukrepanja ali neukrepanja institucij EU. Več informacij najdete na [spletni strani](#) SEU.

SEU je pristojno tudi za tožbe, ki jih lahko sprožijo nevladne organizacije in drugi člani javnosti,   ki izpolnjujejo merila iz [Uredbe 1367/2006](#), če je zahtevala zahtevo za notranjo revizijo pri organu EU, ki je sprejel določen akt ali opustil dolžno ravnanje v nasprotju z okolj-

skim pravom, organ pa ni reagiral v skladu z uredbo. Gre za izvedbeno določilo Aarhuške konvencije, katere podpisnica je tudi EU.

Evropsko sodišče za človekove pravice je mednarodno sodišče, ki odloča o pritožbah posameznic ter posameznikov, njihovih združenj ali nevladnih organizacij   in držav glede domnevnih kršitev državljanskih in političnih pravic, določenih z [Evropsko konvencijo o človekovih pravicah](#), katere podpisnica je tudi Slovenija. Konvencija nima določil, ki bi se neposredno nanašale na varstvo okolja, vendar se to varuje predvsem preko varstva pravice do družinskega življenja in varstva lastnine. Sprožitev postopka pred sodiščem je **brezplačna**, oseba pa mora pred vložitvijo tožbe izkoristiti **vsa nacionalna pravna sredstva in vložiti tožbo v roku 4 mesecev** od vročitve končne odločitve nacionalnega organa.

Pritožbeni odbor Aarhuške konvencije je [organ v okviru Združenih narodov](#), ki skrbi za ustrezno implementacijo Aarhuške konvencije v državah pogodbenicah. Več o Aarhuški konvenciji si lahko preberete na [spletni strani](#) Zagovornikov okolja.

V kolikor ocenjujete, da v Sloveniji konvencija ni ustrezno implementirana (da ni ustreznega dostopa do okoljskih informacij, da ni zagotovljeno ustrezno sodelovanje javnosti v okoljskem odločanju ter da ni na voljo učinkovitih pravnih sredstev na področju okolja) lahko o tem **obvestite pritožbeni odbor**, ki bo na podlagi resnosti vaših navedb sprožil postopek ugotavljanja kršitve. Vaše obvestilo odbora ne zavezuje. Priporočljivo je, da ste pred pritožbi na odbor izkoristili **vsa nacionalna pravna sredstva**.

Odbor za človekove pravice Združenih narodov opravlja nadzor [Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah](#), ki je mednarodna pogodba o človekovih pravicah

in katerega pogodbenica je tudi Slovenija. Odbor redno naslavlja tudi okoljske tematike in pravice, povezane z zagotavljanjem zdravega življenjskega okolja.

Podobno kot pri drugih organih, naštetih v tej točki, morate za pritožbo na odbor najprej izčrpati nacionalna pravna sredstva, kršitev vaših pravic pa mora biti povezana z Mednarodnim paktom. Kršitev morajo storiti **državni organi oz. njihovi uslužbenci**, pritožijo pa se lahko zgolj fizične osebe, zoper katere je bila storjena kršitev, ali ki zastopajo drugo fizično osebo, zoper katero je bila storjena kršitev. Več napotkov najdete na spletni strani [clovekovepravice.si](#).

14

**Kako pripravimo
argumente v
postopkih?**

Preden vstopite v postopke in v okviru prizadevanj znotraj postopkov, je bistvenega pomena **priprava argumentov** in **dokazil** glede vaših trditev. Tako si boste tlakovali pot za doseg cilja, ki ste si ga zastavili, ko ste se vključili v postopek. Ta točka je pomembna za vse predstavnice in predstavnike javnosti.

Strateški dokumenti (glej točko 5.1.) pogosto vsebujejo **splošna določila, cilje in usmeritve**, na katere se lahko oprete in jih **interpretirate na način, ki podpira vaše trditve** (še posebej, ko se pripravljajo predpisi, saj so strategije vsebinska usmeritev za sprejemanje predpisov), če tega celo direktno ne naslavlja. Zato je pred vstopom v postopke sodelovanja javnosti vselej smiselno preveriti, ali strateški dokumenti s področja, ki ga naslavlja, že ne dajejo podpore vašim prizadevanjem in ali se ni politika na določeni točki že zavezala, da bo delovala na način, ki ga zasledujete. Strateški dokumenti so lahko dolgi in lahko

vam vzame nekaj časa, da se z njimi spoznate, vendar se **v postopkih, ki se nanašajo na delovanje države ali drugih subjektov v prihodnosti**, zelo pomembni. Pomembne so tudi strategije, sprejete na ravni EU. Če niste prepričani, kateri strateški dokumenti so sprejeti na področju vašega prizadevanja, je priporočljiv ogled spletnih strani ministrstva, ki je za tematiko pristojno, ali neposredno kontaktiranje dotičnega ministrstva. Vselej imate na voljo tudi [Zeleno svetovalnico](#).

Nadalje je treba skrbno proučiti predpise, ki se nanašajo na dotično problematiko – to so najprej **mednarodne konvencije**, ki se tičejo neposredno **varstva okolja** ali splošno **človekovih pravic** (glej točko 1. in 13.). Presenečeni boste, koliko določil, ki so pomembna za vašo problematiko, vsebujejo mednarodne konvencije, ki zavezujejo tudi Slovenijo. Ob ustrezni pomoči ljudi, ki se ukvarjajo z mednarodnim pravom, boste tudi v številnih mednarodnih dokumentih na temo človekovih pravic našli argumente v korist pravice do zdravega življenjskega okolja. Tekom raziskovanja boste morda ugotovili, da Slovenija ne izpolnjuje mednarodnih zavez ali da določil konvencije ni prenesla ali ni ustrezno prenesla v slovenski pravni red – v tem primeru se boste ob določenih pogojih in izkazovanju pravnega interesa lahko obrnili tudi na Ustavno sodišče RS (glej točko 10.).

Tudi pravo EU, ki ureja veliko vsebin varstva okolja je pomemben vir argumentov. Ne glede na to, da mora

država prenesti vsebino direktiv v svoj pravni red, mogoče ta prenos ni ustrezen ali je pomanjkljiv. Direktive, ki stojijo za posamezno nacionalno ureditvijo je dobro pogledati že samo zato, da se vidi, kakšen je bil namen določene ureditve (določila preambule). Po drugi strani pa tudi številne uredbe, ki veljajo neposredno, določajo veliko dolžnosti države, za katere je treba preveriti, če so izpolnjene.

Najpomembnejše pa je seveda nacionalno pravo in pred vstopom v postopek je treba dobro poznati ureditev, ki se nanaša na obravnavani problem.

Nadalje je priporočljivo pred vključevanjem v postopke (še posebej pri uporabi pravnih sredstev, upravnem sporu, civilnih tožbah in podobno) opraviti **pregled najbolj relevantne sodne prakse**, ki jo najdete v vsakem spletnem brskalniku na spletnih straneh sodišč. Sodna praksa je pomembna, saj se boste lahko orientirali glede tega, kako

morate v posameznem primeru postopati – tako z vsebinskega, kot procesnega vidika (izkazovanje pravnega interesa in druga procesna vprašanja). Izbor pomembnejših okoljskih sodnih odločitev in njihove izvlečke najdete na [spletni podstrani](#) Zagovornikov okolja.

Nadalje je za postopke smiselno nabrati čim **več dokazov za vaše trditve**. S tem ciljem v mislih je vselej smiselno preučiti tudi **strokovno gradivo** in **strokovne podlage** za odločanje v postopkih, po možnosti že preden vanj vstopite. Predlagatelj postopkov, npr. v primerih CPVO, PVO, GD in podobno, mora vselej pripraviti ustrezne strokovne podlage za odločanje in, v kolikor določenemu posegu nasprotujete, jih boste morali preučiti.

Vselej je smiselno preveriti tudi stanje v okolju, v katerega se bo nekaj umeščalo, ali v katerem se že odvija določena dejavnost. Splošen pregled stanja okolja v Sloveniji najdete v [Poročilu o stanju okolju v Re-](#)

[publiki Sloveniji 2022](#). Pogosto pa boste prišli do situacije, ko boste morali bolj konkretno preveriti stanje v okolju, da boste lahko razpolagali z ustreznimi argumenti in dokazili ([Atlas okolja](#), [Naravovarstveni atlas](#), [Atlas voda](#), [Atlas podnebnih projekcij](#), [PIS](#)).

Med tovrstna dokazila spadajo tudi **meritve izpustov v okolju**, s katerimi lahko dokazujete preseganje mejnih vrednosti oz. vrednosti, ki so dopuščene na podlagi veljavnih predpisov. Stanje okolja spremlja ARSO in tudi na njegovi spletni strani najdete številne podatke.

Po Zakonu o varstvu okolja (ZVO-2) mora povzročitelj obremenitve okolja pri izvajanju svoje dejavnosti zagotavljati **obratovalni monitoring oz. redno merjenje lastnih izpustov v okolje** (tu so mišljene predvsem tovarne, obrati in druge naprave, ki povzročajo industrijske emisije). Poenostavljeno to pomeni, da morajo vsako leto oddati letno poročilo o izvajanju meritev ministrstvu, pri-

stojnemu za okolje. **Do teh poročil lahko dostopate** na podlagi dostopa do informacij javnega značaja (glej točko 4.1.).

V kolikor dvomite o ustreznosti poročila iz prejšnjega odstavka ali v kolikor gre za manjše izpuste v vašem lokalnem okolju ali s sosedovega zemljišča, lahko meritve izpustov ali vrednosti škodljivih snovi v okolju naročite tudi sami. To pa predstavlja **določen strošek**, saj so uporabljivi dokazi meritev zgolj tisti, ki jih izvede **certificirani izvajalec meritev izpustov** (v tla, zrak, v vode, hrup). Evidence pooblaščenih izvajalcev monitoringa tal najdete na [tej spletni strani](#), monitoringa za zrak na [tej spletni strani](#), monitoringa za vode na [tej spletni strani](#), hrupa pa na dnu [te spletne strani](#). V kolikor utemeljeno menite, da gre za večje izpuste, je smiselno podati prijavo inšpekciji, ki lahko opravi nenapovedan kontrolni monitoring izpustov.

15

**Kako pa je
s stroški v
postopkih?**

Stroški pred sodišči so **razmeroma majhni**, še posebej pred Upravnim sodiščem. Kljub temu so možne izjeme, ki se pojavljajo predvsem v civilnopravnih postopkih in kadar sodišče postavi izvedence.

Pred sodišči v Sloveniji se plačujejo **sodne takse po** tarifi, ki jo določa Zakon o sodnih taksah ([ZST-1](#)), tudi v **pravdnih postopkih** (glej točko 9.) in **postopkih upravnega spora** (glej točko 8.)

Sodno takso za tožbo na Upravnem sodišču plača tisti, ki predlaga postopek (Sodna taksa za tožbo v upravnem sporu znaša v letu 2022 148,00 EUR). Takso lahko plačate z gotovino ali plačilnimi karticami na vložišču oz. blagajni sodišča, lahko pa tudi na transakcijski račun sodišča. V kolikor v postopku uspete, boste takso prejeli nazaj.

Vsaka stranka vnaprej krije svoje stroške postopka (npr. stroške odvetnika, stroške postavitve izvedenca in podobno). Stranke se lah-

ko z odvetnikom dogovorijo o višini plačila, vendar bo sodišče stroške odvetnika priznalo le v višini, kot jo določa [Odvetniška tarifa](#), kar je več, pa bo morala plačati stranka sama. Za sprožitev upravnega spora **ni obvezno zastopanje po odvetniku ali osebi s pridobljenim pravniškim državnim izpitom**. Je pa to obvezno v primeru, da se pritožite zoper odločitev Upravnega sodišča ali uporabljate t.i. izredna pravna sredstva (pritožba na Vrhovno sodišče). Več informacij o stroških upravnega spora najdete na spletni strani [nasodiscu.si](#). V upravnem sporu je praviloma tožena stranka državni organ, ki ga zastopa Državno odvetništvo.

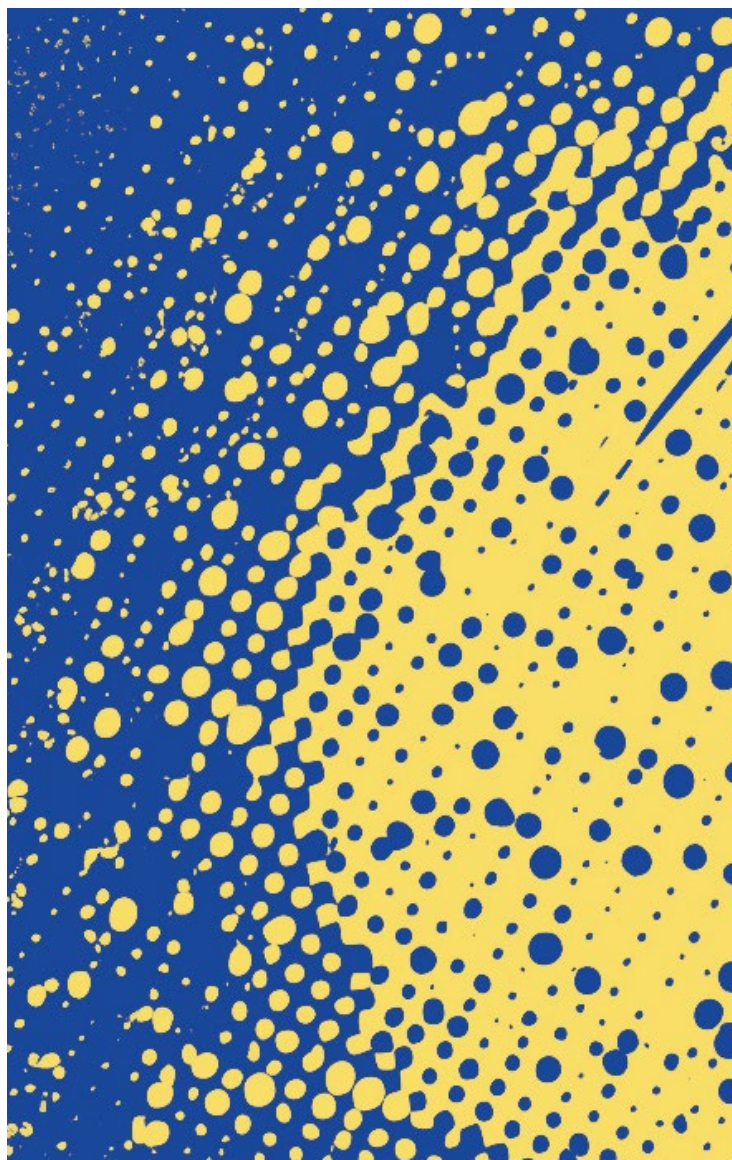
V postopkih pred slovenskimi sodišči velja pravilo, da je stranka, ki izgubi sodni spor, dolžna povrniti stroške nasprotni stranki v višini, kot jih prizna oz. odmeri sodišče. Ti stroški so pred Upravnim sodiščem praviloma nižji, ker so postopki krajši. **V civilnopravnih postopkih** pred rednimi sodišči pa je zaradi zapletenosti

dokazovanja civilnopravnih zahtevkov na področju okolja pričakovati daljše postopke z izvedenci in pričami, kar vse podraži postopek. Izjema je varstvo pravice do zdravega življenjskega okolja (glej točko 6.). V civilnih postopkih je strošek vložitve tožbe odvisen od vrednosti tožbe, zato splošne takse ni možno navesti – višino takse lahko izračunate na podlagi določil ZST-1.

Obstaja tudi možnost **brezplačne pravne pomoči** za osebe, ki glede na svoj finančni položaj in glede na finančni položaj svoje družine brez škode za svoje socialno stanje in socialno stanje svoje družine ne bi zmogla stroškov sodnega postopka, oziroma stroškov nudenja pravne pomoči. Šteje se, da je oseba upravičena do brezplačne pravne pomoči, če njen mesečni dohodek (lastni dohodek) oziroma mesečni povprečni dohodek na člana družine (lastni dohodek družine) ne presega 2-kratnika osnovnega zneska minimalnega dohodka, določenega z [Zakonom o socialnem varstvu](#). Do

brezplačne pravne pomoči so upravičene tudi nevladne organizacije in združenja, ki delujejo neprofitno in v javnem interesu ter so vpisane v ustrezen register v skladu z veljavno zakonodajo, v sporih v zvezi z opravljanjem dejavnosti v javnem interesu oziroma z namenom, zaradi katerega so ustanovljene. Za brezplačno pravno pomoč se zaprosi pri sodišču, pri katerem se bo vlagala tožba ([navodila](#)).

16

**Nevladne
organizacije s
statusom delovanja
v javnem interesu**

V besedilu ste večkrat naleteli na omembo **nevladnih organizacij s statusom delovanja v javnem interesu na področju varstva okolja ali ohranjanja narave.**

Nevladno organizacijo (NVO) v obliki društva, zasebnega zavoda ali ustanove lahko ustanovi vsaka posameznica ali posameznik v Sloveniji. Pri tem mora upoštevati pogoje iz Zakona o nevladnih organizacijah ([ZNOrg](#)) in zakona, ki ureja posamezno statusno obliko (npr. Zakon o družtvih). :

- * je pravna oseba zasebnega prava s sedežem v Republiki Sloveniji,
- * ustanovile so jo izključno domače ali tuje fizične ali pravne osebe zasebnega prava,
- * je nepridobitna,
- * je neprofitna,
- * je neodvisna od drugih subjektov,

- * ni organizirana kot politična stranka, cerkev ali druga verska skupnost, sindikat ali zbornica.

Vsaka NVO deluje na določenem področju (ali več določenih področjih). Na vsakem področju delovanja, ki je v pristojnosti kateregakoli slovenskega ministrstva, pa je možno po določenem času delovanja pridobiti status delovanja v javnem interesu, če gre za delovanje, ki presega interese članov oziroma ustanoviteljev in če je splošno koristno. Za vsako posamezno področje (kultura, šport, energetika, urejanje prostora itd.) veljajo posebna pravila, kako lahko NVO pridobi status in katere pravice ji zaradi statusa pripadajo. Status podeli ministrstvo, NVO pa mora vsaki dve leti poročati o svojem delovanju in dosežkih, da status obdrži.

Na področju ohranjanja narave mora NVO izpolnjevati pogoje, določene v tem [Pravilniku](#). Na področju varstva okolja, mora NVO izpolnjevati pogo-

je, določene v tem [Pravilniku](#). Več informacij o pridobitvi statusa na obeh področjih najdete na [spletnih straneh Ministrstva za javno upravo](#) ([povezava še na status okolje](#)) ter [spletni podstrani](#) Zagovornikov okolja, na voljo pa vam je tudi [Zelena svetovalnica](#).

Zakaj pridobiti status? Ker imajo NVO s pridobljenim statusom na področju ohranjanja narave pravico zastopati interese ohranjanja narave **v vseh upravnih in sodnih postopkih**, NVO s pridobljenim statusom na področju varstva okolja pa **številne pravice sodelovanja v postopkih**, ki so opisani v tem vodniku in pri katerih je v tekstu jasno označeno, kdaj in kako lahko sodelujejo. (logo NVO)

Če potrebujete pomoč pri pridobivanju statusa, nam lahko pišete na [Zelena svetovalnico](#), pomoč pri vzpostavljanju NVO pa nudi tudi Center nevladnih organizacij Slovenije ([CNVOS](#)).

**Nasvidenje in
hvala za vse ribe!**

Dosegli ste zadnjo točko Štoparskega vodnika po varstvu okolja. Hvala vam za družbo!

Kljub temu, da gre za predstavitev široke zbirke znanja, pa se v življenju vsak dan kaj novega naučimo. Na isti način se bo 'učil' tudi vodnik, ki bo **živ dokument, ki sliši tudi vas** – njegove bralke in bralce. Zato je za vaše predloge, popravke ali dopolnitve vselej na voljo [Zelena svetovalnica](#). Vaše komentarje bomo smiselno upoštevali in vas o morebitnih spremembah tudi **obvestili**, tako da boste vedeli, da vaše besede niso bile neslišane – kot so žal prepogosto v odnosu z oblastjo.

Delfini zapuščajo naš planet in se nam zahvaljujejo za vse ribe. Vsaj tako je bilo v **Štoparskem vodniku po galaksiji** avtorja **Douglasa Adamsa**, ki služi kot navdih za Štoparski vodnik po varstvu okolja. Delfini, domnevno najpametnejša bitja na planetu, so zapustili Zemljo, ko so ugotovili, da nismo razumni pri

svojem delovanju, še manj pa trajnostni. In da kmalu ne bo več rib.

Zatorej vas ob zaključku vse, ki se aktivno ukvarjate z okoljem in naravo ali si boste v prihodnosti prizadevali za zdravo življenjsko okolje, vaše in vaših potomcev,

zapuščamo s sklepno mislijo.

Mismo lastniki Zemlje, smo le njeni skrbniki, dokler smo tukaj. Dobri skrbniki bomo lahko le, če bomo razumeli dolgoročne posledice svojih ravnanj, prevzeli odgovornost zanje in storili, kar je v naši moči za povrnitev naravnega ravnovesja na planetu.

BREZ PANIKE!

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v
Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

ISBN - 978-961-91597-8-1 (PDF)

COBISS.SI-ID – 141116931

Urednika:

Aljoša Petek, Senka Šifkovič

Avtorji:

Aljoša Petek, Senka Šifkovič, Polona
Lamut, Anja Ovnik Brglez, Špela Šuštaršič

Oblikovalca:

Nejc Trampuž, Metka Knap

Založnik:

PIC – Pravni center za varstvo
človekovih pravic in okolja

Kraj in leto izida:

Ljubljana, 2023

Spletna izdaja

Štoparski vodnik po varstvu okolja je
dostopen na povezavi:

zagovorniki-okolja.si/stoparski-vodnik

Štoparski vodnik po varstvu okolja
je nastal ob podpori Veleposlaništva
Kraljevine Nizozemske v Sloveniji.

NL

Proud partners

pic / PRAVO ZA DRUŽBO
IN NARAVO